

ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้
บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

รุสดี สาเล็ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2566

The Effect of Learning Management of al-Fiqh Subject on Janazah
Prayer by Using Role-Playing for Intermediate Islamic
Studies Stage Students, Year 1

RUSDI SALENG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Master of Education
Program in Teaching Islamic Education
Graduate School
Yala Rajabhat University

2023

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาด
ญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลาม
ศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) The Effect of Learning Management of al-Fiqh
Subject on Janazah Prayer by Using Role-Playing for
Intermediate Islamic Studies Stage Students, Year 1

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ รุสดี สาเล็ง

หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การสอนอิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

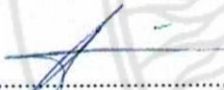
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

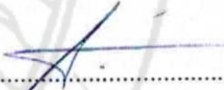

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง)

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหำมัดสุหำมี เฮงยามำ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหำมัดสุหำมี เฮงยามำ)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอิสลามศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา)

คณบดีคณะครุศาสตร์

วันที่ 16 เดือน ๓๐ พ.ศ. ๖๖ -

“ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้
บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ รุสดี สาเล็ง

ชื่อปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การสอนอิสลามศึกษา

ปีการศึกษา 2566

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุธง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหำมัดสุโหมี เสงยามา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺระหว่างนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ กลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันดรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 80 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่า t-Test

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 81.56/87.89$
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้น อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

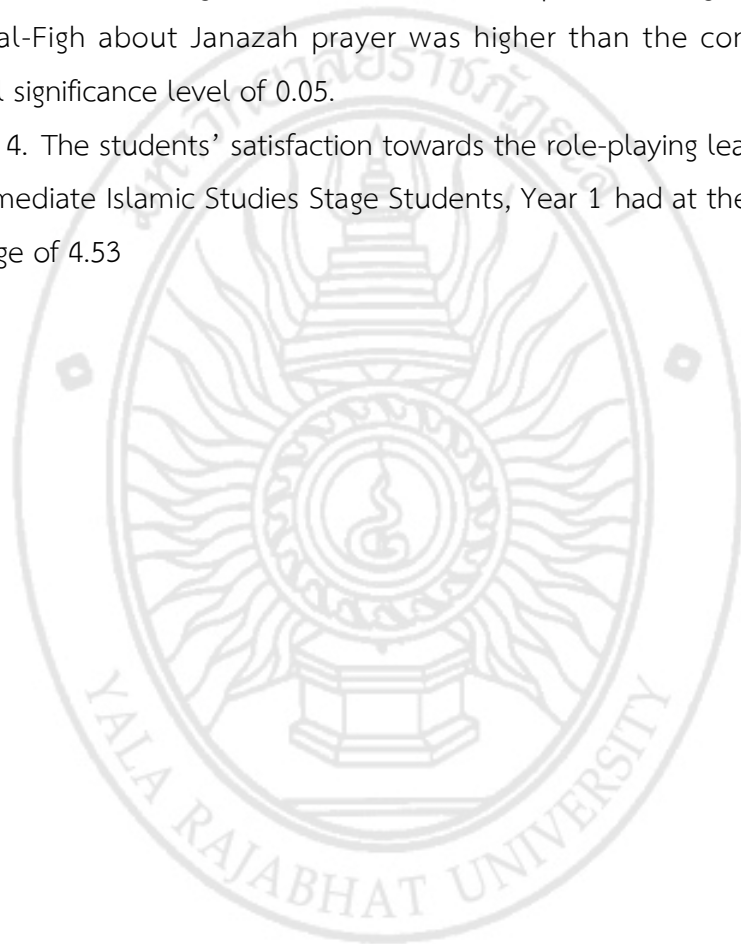
Abstract

Thesis Title	The Effect of Learning Management of al-Fiqh Subject on Janazah Prayer by Using Role-Playing for Intermediate Islamic Studies Stage Students, Year 1	
Researcher	Rusdi Saleng	
Degree Sought	Master of Education	
Major	Teaching Islamic Education	
Academic Year	2023	
Thesis Advisors		
1. Assist. Prof. Dr. Abdulramae Sulong		Chairperson
2. Assist. Prof. Dr. Muhammadsuhaimi Haengyama		Committee

The purposes of this research were 1) to develop and find the effectiveness of the teaching and learning plans of al-Fiqh subject on Janazah prayer by role-playing for intermediate Islamic studies stage students, year 1 based on 80/80 criteria, 2) to compare learning achievements before and after studying al-Fiqh subject on Janazah prayer by role-playing, 3) to compare learning achievements of al-Fiqh subject on Janazah prayer by role-playing among students who were taught by regular learning, and 4) to study students' satisfaction with role-playing. The populations of this research were 80 intermediate Islamic studies stage students, year 1 of Nirandorn Wittaya School, semester 2, academic year 2022. The research tools consisted of 8 learning management plans, learning achievements test, students' satisfaction survey towards learning by role-playing. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviations, and t-test

The results of this research were as follows

1. The efficiency of the teaching and learning plans for al-Fiqh subject on Janazah prayer by Role-Playing to be effective according to criteria $E_1/E_2 = 81.56/87.89$
2. The students' achievement who learned al-Fiqh subject by using role-playing was higher than before learning statistically significant at the 0.05 level.
3. The learning achievement of the experimental group which studied subject al-Fiqh about Janazah prayer was higher than the control group at the statistical significance level of 0.05.
4. The students' satisfaction towards the role-playing learning management for Intermediate Islamic Studies Stage Students, Year 1 had at the highest level with an average of 4.53

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ซึ่งมีอาจนามากกล่าวได้ทั้งหมด ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่สละเวลาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้ข้อคิดแง่มุมต่าง ๆ และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดสุโหมี เฮงยามา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งโดยได้เอาใจใส่ตรวจแก้การวิจัยเพื่อให้สมบูรณ์ที่สุดและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ดร.นัซรียะห์ อาบู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุสลิม คาเรง และอาจารย์ ดร.อิสมาแอ สนิ ตลอดจนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการทำงานต่อไป

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุน ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จทางการศึกษา และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

รุสดี สาเล็ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546.....	7
2. สารระการเรียนรู้อัลฟิฮ์.....	12
3. การละหมาดญะนาซะฮ์.....	15
4. การจัดการเรียนรู้.....	24
5. บทบาทสมมุติ.....	27
6. แผนการจัดการเรียนรู้.....	36
7. การวัดและประเมินผล.....	43
8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	45
9. ความพึงพอใจ.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
1. งานวิจัยในประเทศ.....	50
2. งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	55
สมมติฐานการวิจัย.....	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขอบเขตของการวิจัย	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	68
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล	74
อภิปรายผล	75
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย	85
ภาคผนวก ข ค่า IOC ที่ใช้ในการวิจัย	91
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	96
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย	106
ภาคผนวก ช รายชื่อหน่วยงานที่ใช้ทดลองเครื่องมือ	111
ภาคผนวก ซ รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย	113
ภาคผนวก ฌ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ	115
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	
1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1.....	13
2 การแบ่งกิจกรรม เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ และกำหนดเวลาที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้.....	59
3 วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดจำนวนข้อสอบ.....	61
4 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
5 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80.....	70
6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 โรงเรียนนिरันดรวิทยา.....	70
7 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ.....	71
8 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ.....	71
9 ระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ.....	72

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1	กรอบแนวคิดการวิจัย	55
---	--------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 (วรรค 2) กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารระของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ส่วน มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัด การศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาร ระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 16-17)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่ หลากหลาย เน้นการจัด การเรียนการสอนตามสภาพจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอันจะเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อการ พัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 21)

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่ดี ยึดมั่น ศรัทธา มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีความ สมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคมเพื่อให้เกิดสันติสุขทั้งในโลกนี้ (ดุนยา) และโลกหน้า (อาคีเราะฮ์) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 2)

อิสลามให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักคำสอนศาสนา ไม่ว่าจะเป็นด้านความเชื่อ ความคิด ความศรัทธาบทบัญญัติหรือข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างมนุษย์ทุกคนล้วนมีเป้าหมาย เพื่อนำคำสอนจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยตามในสิ่งที่เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และห่างไกลจากสิ่งที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะมนุษย์จะพัฒนาไปได้นั้นจะต้องอาศัยความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปปรับปรุงใช้และนำไปเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยมีแบบอย่างของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ได้สอนวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิคุฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยได้ทำการสอนในรายวิชาอัลฟิคุฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนิรันดรวิทยา เมื่อผู้วิจัยได้ผลการประมวลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ทำให้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในรายวิชาอัลฟิคุฮ์อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา อันแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดความรู้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังยึดรูปแบบเดิม คือ การสอนของผู้สอนยังมุ่งสอนแบบบรรยาย สอนตามตำรา สื่อประกอบการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิคุฮ์ยังไม่เป็นที่ดึงดูด ขาดความน่าสนใจ สำหรับผู้เรียนมาก และภาพประกอบที่หลากหลาย ทำให้ไม่เกิดความร่าหรือสนใจในเนื้อหา และรูปภาพไม่ออกเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนว่าเป็นอย่างไร ทำให้เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน ทำให้ความรู้ที่ได้มานั้นไม่คงทน ที่สำคัญคือไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ โดยคิดว่าจะทำให้เสียเวลา ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อตลอดจนทำให้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาอัลฟิคุฮ์อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาอัลฟิคุฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติซึ่งเทคนิคการสอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวให้ความร่วมมือ และกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากการสอนมาเป็นผู้แนะนำทางการตัดสินใจ ปัญหาต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมุติ คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

อากรณฺ์ ใจเที่ยง (2550: 160) อธิบายถึงวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ วิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็นผู้สอนจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (เสริมศรีลักษณ์ศิริ, 2540: 261-262) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติ คือ ประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนว่าบทบาทสมมุตินับว่าเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยใน

การสอนได้มากโดยเฉพาะในด้านการสอนสังคมศึกษา และการอบรมระเบียบวินัย คุณธรรม ครูสามารถนำบทบาทสมมุติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ (ทีศนา แชมมณี, 2545: 70) กล่าวไว้ว่า บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการสอนได้มาก ครูสามารถนำบทบาทสมมุติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ บทบาทสมมุติเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของตน ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ที่ตัดสินใจ และแก้ปัญหา ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายบุคคล และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ตัดสินใจและแก้ปัญหา
6. ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง
7. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ
8. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันดรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง รวมนักเรียนทั้งหมด 80 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันดรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยเขียนฉลากห้องเรียนใส่ลงในกล่องแล้วจับฉลากขึ้นมา ปรากฏว่านักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ห้อง นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ และนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ห้อง นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิควะฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- 1) ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮ์
- 2) รุกนและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮ์
- 3) การละหมาดญะนาซะฮ์
- 4) การละหมาดญะนาซะฮ์ทารก
- 5) การละหมาดญะนาซะฮ์ขอมอ้อ๊ิบ
- 6) การละหมาดญะนาซะฮ์ที่หลุมศพ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรต้น คือ

- การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ
- การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2) ตัวแปรตาม คือ

- ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

รายวิชาอัลฟิกฮ์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติหรือข้อปฏิบัติทางศาสนาพร้อมกับยกข้ออ้างอิง หลักฐานจากตำรา และผู้วิจัยได้สรุปเกี่ยวกับบทบัญญัติหรือข้อปฏิบัติทางศาสนา รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ หมายถึง กระบวนการที่กำหนดหัวข้อเรื่องปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็นภายหลังของการแสดงบทบาทสมมุติ จะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมในการแสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

แผนการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมุติ หมายถึง เอกสารที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชั้นเตรียมการ 2) ขั้นตอนการเรียนการสอน 3) ชั้นแสดงบทบาทสมมุติ 4) ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง และ 5) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยออกแบบจัดทำสำหรับการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติทางการเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้ที่ใช้บทบาทสมมุติ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

โรงเรียนนิรันดร์วิทยา หมายถึง โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมและระดับมัธยม มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน 1,129 คน การจัดการเรียนการสอน 2 ระบบ คือ ศาสนาควบคู่สามัญ ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ นายคอเล็บ ตือรานิง ผู้อำนวยการ นายนิมุ

คือราณีง โรงเรียนนัรันดรวิททยา ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 9 ตำบลบางปอ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96000 การจัดการเรียนการสอนที่ใ้ใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

ความพึงพอใจของผู้เรียน หมายถึง ความรู้สึกรู้ชอบ รู้สึกพอใจของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
2. สารระการเรียนรู้วิชาอัลฟิกฮฺ
3. การละหมาดญะนาซะฮฺ
4. การจัดการเรียนรู้
5. บทบาทสมมุติ
6. แผนการจัดการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
9. การวัดความพึงพอใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
 2. งานวิจัยต่างประเทศ
- กรอบแนวคิดการวิจัย
สมมุติฐานการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย พอสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่ดี ยึดมั่นศรัทธา มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคมเพื่อให้เกิดสันติสุขทั้งในโลกนี้ (ดunya) และโลกหน้า (อาคีเราะฮ์) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 2)

1.2 จุดหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 2-3) ได้กำหนดจุดหมายหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1) มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และรอซูล ﷺ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลาม ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2) สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่าง ๆ โดยปราศจากความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและ ประเทศชาติ และประชาคมโลก
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในกลุ่มสาระตามหลักสูตรและวิทยาการต่าง ๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 4) มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 5) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 6) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง และสามารถปฏิบัติตามหลักการอิสลามได้อย่างถูกต้อง
- 7) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 3-4) ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ การจัดการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคำสอนของอิสลาม จึงได้กำหนดสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร 5 ประการ ดังนี้

- 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน ท่องจำ
- 2) ความสามารถในการคิด

3) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและพัฒนาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

4) ความสามารถในการสื่อสาร

5) ทักษะในการอยู่ร่วมกัน

1.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 4) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 คือ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก โดยมีพื้นฐานความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ปฏิบัติตนตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางอิสลาม ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีความศรัทธาที่บริสุทธิ์และมั่นคง
- 2) เป็นผู้ที่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง
- 3) เป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงาม
- 4) เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นศึกษาค้นคว้า ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
- 5) เป็นผู้ที่ขยันใจตนเอง
- 6) เป็นผู้ที่ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
- 7) เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย
- 8) เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
- 9) เป็นผู้ที่มีบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ พร้อมไปกับการพัฒนาความเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์แบบในการดำเนินชีวิต

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 4-5) ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 คือ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด 8 สาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) อัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ)
- 2) อัลกรุอาน
- 3) อัลหะดีษ
- 4) อัลอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา)

- 5) อัตตาริค (ศาสนประวัติ)
- 6) อัลอัคลาก (จริยธรรม)
- 7) ภาษาอาหรับ
- 8) ภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 8) มาตรฐาน อพ 1 เข้าในกฎ หลักการ บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอบิดาต มุอามะลาต มุนากะหาต และญินายาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และมาตรฐาน อพ 2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546

1.6 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 8-9) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 คือ กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรอิสลามศึกษาซึ่งกำหนดเฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ ส่วนสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้อิสลามศึกษา ดังนี้

1) อัลฟิถฮ

มาตรฐาน อพ 1 เข้าในกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอบิดาต มุอามะลาตมุนากะหาต และญินายาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐาน อพ 2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

2) อัลกุรอาน และอัตตัพซีร์

มาตรฐาน อก 1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการอรรถาธิบายอัลกุรอาน สามารถท่องจำอรรถาธิบาย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน อก 2 ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

3) อัลหะดีษ

มาตรฐาน อห 1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการอัลหะดีษ สามารถท่องจำอัลหะดีษ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน อห 2 ยึดมั่นหลักคำสอนอัลหะดีษและปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

4) อัลอะกีตะฮฺ

มาตรฐาน ออ 1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักการศรัทธา และโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพของการเป็นมุสลิมเพื่อเป็นบ่าวที่ย่าเกรง และภักดีต่ออัลลอฮ์

มาตรฐาน ออ 2 ยึดมั่นในหลักการศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

5) อัตตารีค

มาตรฐาน อด 1 เข้าใจความหมายความสำคัญของแต่ละยุคสมัยทางประวัติศาสตร์อิสลามสามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และประยุกต์ใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน อด 2 เข้าใจประวัติศาสตร์อิสลามในท้องถิ่นและภูมิภาค มีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตชีวาตามแนวทางของอิสลาม

6) อัลอัคลาภ

มาตรฐาน อค 1 เข้าใจจริยธรรมอิสลาม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

มาตรฐาน อค 2 ยึดมั่นและปฏิบัติจริยธรรมอิสลามในการดำรงชีวิต

7) ภาษาอาหรับ

มาตรฐาน อร 1 เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้าตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย

8) ภาษามลายู

มาตรฐาน อม 1 เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษามลายูเพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้า ความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

1.7 ระดับการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 10) ได้กำหนดระดับการศึกษาในหลักสูตอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามระดับวุฒิทางการศึกษาอิสลามศึกษา ดังนี้

1) ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) เป็นการศึกษาชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 1-6 ที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาเรียนรู้อิสลามศึกษา เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเน้นทักษะกระบวนการพื้นฐานของความเป็นมุสลิม

2) ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มตะวัชชีฎาะฮฺ) เป็นการศึกษาชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1-3 ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้รายละเอียดในสาระต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน และทักษะในการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ผู้เรียนมีความสุขทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความคิด และความเป็นมุสลิมที่ดี

3) ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) เป็นการศึกษาชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1-3 ที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนการปลูกฝังความรู้ ความคิด คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม เป็นผู้ นำ ผู้ตามที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. สารการเรียนรู้วิชาอัลฟิกฮฺ

อัลฟิกฮฺ คือ ความรู้ ความเข้าใจหลักการและข้อปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม วิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

ความหมายตามหลักศาสนา คำว่า ฟิกฮฺ ใช้ได้สองความหมาย คือ

1) รู้จักข้อกำหนด (ฮุกุม) ของบัญญัติศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วและที่เกี่ยวข้องกับคำพูดต่าง ๆ ของพวกเขา และเป็นการรู้จักที่ได้จากหลักฐานต่าง ๆ ของมันที่เป็นรายละเอียด คือ ทั่วบทจากอัลกุรอาน และซุนนะฮฺ และหลักฐานที่แตกแขนงออกไปจากอัลกุรอานและซุนนะฮฺ อันได้แก่ หลักอิจมาอฺ และอิจติฮาด เช่น การที่เราทราบว่า การที่เราสูบบุหรี่ (ตั้งเจตนา) ในการอาบน้ำละหมาดเป็นวาญิบนั้น ได้มาจากคำพูดของท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

﴿لَمَّا أَعْمَلُ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ (رواه البخاري رقم 1 ومسلم رقم 1907)

ความหมายว่า การกระทำต่าง ๆ ที่จะมีผลใช้ได้นั้นต้องเจตนา (ตั้งเจตนา)

(รายงานโดย อัลบุคอรี หมายเลข 1 และมุสลิม หมายเลข 1907)

ดังนั้น การที่เรารู้จักข้อกำหนด (ฮุกุม) ต่าง ๆ ของบัญญัติศาสนาจึงเรียกว่า “ฟิกฮฺ” ในความหมายตามหลักศาสนา

2) ตัวข้อกำหนด (ฮุกุม) ของบัญญัติศาสนาเองเมื่อเรากล่าวว่า ท่านเรียน ฟิกฮฺ และได้ศึกษาฟิกฮฺ ก็หมายความว่า ท่านได้ศึกษาข้อกำหนด (ฮุกุม) ของหลักศาสนาที่มีอยู่ในตำราฟิกฮฺต่าง ๆ ซึ่งมีที่มาจากอัลกุรอานและซุนนะฮฺ และจากหลักอิจมาอฺของนักปราชญ์และจากอิจติฮาด (วินิจฉัย) ของพวกเขา เช่นข้อกำหนด (ฮุกุม) การอาบน้ำละหมาด ข้อกำหนดการละหมาด ข้อกำหนดการขาย

และการซื้อ ข้อกำหนดการแต่งงานและร่วมดีมนมจากแม่มนคนเดียวกัน ข้อกำหนดการทำสงคราม การปฏิธาตและอื่น ๆ (อรุณ บุญชม, 2536: 1-2) ข้อกำหนดของบัญญัติศาสนาต่าง ๆ เหล่านี้ก็เรียกว่า ฟิกฮ์ในความหมายตามหลักศาสนาเหมือนกัน

วิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบัญญัติ ข้อกำหนด (ฮุก่ม) ของหลักศาสนาที่มีอยู่ในตำรา ซึ่งมีมาจากอัลกุรอาน อัลซุนนะฮ์ และจากหลักอิจมาอ์ของนักปราชญ์ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้ บทบาทสมมุติ เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ ศึกษาและจัดการเรียนสอนในรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ มีสาระการเรียนรู้ ตาม ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียน ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮ์	1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกความหมายของการละหมาดญะนาซะฮ์ 2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญเกี่ยวกับ การละหมาดญะนาซะฮ์ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮ์	1
2	รুক่นและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮ์	1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายรুক่น การละหมาดญะนาซะฮ์ได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายบทบัญญัติ การละหมาดญะนาซะฮ์ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถท่องจำรুক่น การละหมาดญะนาซะฮ์	1
3	การละหมาดญะนาซะฮ์	1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถท่องจำเนื้อหาการ ละหมาดญะนาซะฮ์ ได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการ ละหมาดญะนาซะฮ์ได้อย่างถูกต้อง	1

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
		3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	
4	วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	1
5	ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ ทารก	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถท่องจำคฺุอาอฺการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	1
6	วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ ทารก	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺทารก 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺทารก	1
7	วิธีการละหมาดฆออิบ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺออิบได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺออิบได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	1

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
8	วิธีการละหมาดฏะนาซะฮฺที่หลุมศพ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายและบทบัญญัติของการละหมาดฏะนาซะฮฺที่หลุมศพได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติการละหมาดฏะนาซะฮฺที่หลุมศพได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดฏะนาซะฮฺ	1
รวม			8

3. การละหมาดฏะนาซะฮฺ

เมื่อมุสลิมเสียชีวิตและวิญญาณออกจากร่างวาญิบต้องปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ อาบน้ำห่อ ละหมาด และฝัง การจัดการฏะนาซะฮฺเป็นฟัรฎุกีฟายะฮฺ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนที่ 3 คือ การละหมาด ฏะนาซะฮฺ มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาการละหมาดฏะนาซะฮฺ ดังนี้

อรุณ บุษวม (2536: 229-232) ข้อบัญญัติในเรื่องนี้ คือ ฮะดีษ รายงานโดยอัลบุคอรีย์ หมายเลข 1188 และมุสลิม หมายเลข 951 ได้รายงานจากอะบิฮุร็อยเราะฮฺ ว่า

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَعِيَ النَّجَاشِي فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَخَرَجَ إِلَى الْمَصَلَّى، فَصَفَّ بِهِمْ، كَبَّرَ أَرْبَعًا (رواه البخاري رقم ١١٨٨ ومسلم رقم ٩٥١)

หมายความว่า ท่านเราะฮ์ซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้รับแจ้งข่าวการเสียชีวิตของนัจญาซีในวันที่เขาเสียชีวิต ท่านได้ออกไปยังสถานที่ละหมาดและได้จัดแถวประชาชนและท่านได้ตักปี่สี่ครั้ง

(รายงานโดย อัลบุคอรีย์ หมายเลข 1188 และมุสลิม หมายเลข 951)

3.1 วิธีการละหมาดฏะนาซะฮฺ

1) ตักปี่รอตูลเอียะรอม พร้อมกับเนียตละหมาดแก่ศพ วิธีการเนียตก็คือตั้งเจตนาในใจว่าละหมาดสี่ตักปี่แก่ศพนี้เป็นฟัรฎุกีฟายะฮฺ

2) เมื่อตักปี่แล้ว เอามือทั้งสองข้างวางลงบนอก เหมือนในละหมาดธรรมดา และอ่านฟาตีฮะฮฺ ข้อบัญญัติในเรื่องนี้ก็คือ ฮะดีษ รายงานโดย อัลบุคอรีย์ หมายเลข 1270 ได้รายงานว่า

عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ : صَلَّىتْ خَلْفَ ابْنِ عَبَّاسٍ عَلَى جَنَازَةٍ،
فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، فَقَالَ: لِيَعْلَمُوا أَنَّهَا سُنَّةٌ. (رواه البخاري رقم ١٢٧٠)

จากตอลอะห์ บุตรอับดุลลาห์ บุตรเอาฟ์ กล่าว ฉันทละหมาดแก่
ศพข้างหลัง อิบนิอับบาส เขาได้อ่านฟาตีฮะห์ ต่อมาเขากล่าวว่า
เพื่อให้พวกท่านรู้ว่ามันเป็นสุนนะห์

(รายงานโดย อัลบุคอรี หมายเลข 1270)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ
الدِّينِ، إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ
أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
(الفاتحة: ١)

ความหมายว่า ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี
ผู้ทรงเมตตาเสมอ การสรรเสริญทั้งหลายนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์
ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ
ผู้ทรงอภิสิทธิ์แห่งวันตอบแทน เฉพาะพระองค์เท่านั้น ที่พวกข้า
พระองค์เคารพอิบาดะฮ์ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้า
พระองค์ขอความช่วยเหลือ ขอพระองค์ทรงแนะนำพวกข้า
พระองค์ ซึ่งทางอันเที่ยงตรง (คือ) ทางของบรรดาผู้ที่พระองค์ได้
ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา มิใช่ทางของพวกที่ถูกกริ้ว และมิใช่
ทางของพวกที่หลงผิด

(อัลฟาตีฮะฮ์: 1)

3) เมื่ออ่านฟาตีฮะห์ กล่าวตักบิรครั้งที่สองพร้อมยกมือทั้งสองข้างขึ้นจรดตึงหู
แล้วเอามือวางที่หน้าอกอีกครั้งหนึ่ง และอ่านรูปแบบหนึ่งของคำเซาะละวัตนะบี ﷺ และที่ดียิ่งก็คือ
การเซาะละวัตแบบอิบรอฮีมียะฮ์

لِلَّهِمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى
آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ،
كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ
(رواه البخاري رقم ٣٣٧٠)

ความหมายว่า โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งเรา ขอทรงประทานความ
 จำเริญแต่่มุหัมหมัดและครอบครัวของมุหัมหมัด เช่นที่พระองค์
 ประทานความจำเริญแต่้อิบรอฮีมและครอบครัวของอิบรอฮีม
 แท้จริงพระองค์นั้นทรงยิ่งด้วยการสรรเสริญและบารมีอันสูงส่ง
 โอ้พระผู้อภิบาลแห่งเรา ขอทรงประทานความประเสริฐแต่
 มุหัมหมัดและครอบครัวของมุหัมหมัด เช่นที่พระองค์ประทาน
 ความประเสริฐแต่้อิบรอฮีมและครอบครัวของอิบรอฮีม แท้จริง
 พระองค์นั้นทรงยิ่งด้วยการสรรเสริญและบารมีอันสูงส่ง

(รายงานโดย อัลบุคอรีย์ หมายเลข 3370)

4) กล่าวคำตักปรีครั้งที่สาม หลังตักปรีครั้งที่สามแล้วขอดุอาอ์ให้แก่ญะนาซะฮ์
 การขอดุอาอนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการละหมาดแก่ญะนาซะฮ์

อัลนะสาอีย์ หมายเลข 4175 ได้รายงานด้วยสายรายงานที่เชาะเฮียะฮ์

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ أَنَّ أَحَبَّهُ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ : أَنَّ السُّنَّةَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْجِنَازَةِ أَنْ يُكَبِّرَ الْإِمَامُ، ثُمَّ يَفْرَأُ بِفَاتِحَةِ
 الْكِتَابِ بَعْدَ التَّكْبِيرِ الْأُولَى سِرًّا فِي نَفْسِهِ، ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيُخْلِصُ الدُّعَاءَ لِلْجِنَازَةِ، فِي التَّكْبِيرَاتِ لَا يَفْرَأُ فِي شَيْءٍ مِنْهُنَّ، ثُمَّ
 يُسَلِّمُ سِرًّا فِي نَفْسِهِ.

(رواه النسائي رقم ٤١٧٥)

จากอะบูอุมามะฮ์ บุตร สะฮัลว่า มีขอฮาบะห์คนหนึ่งของ
 ท่านนบี ﷺ ได้บอกเขาว่า ที่เป็นสุนนะฮ์ในการละหมาดแก่ศพ
 ก็คือ การที่อิหม่ามตักปรีแล้วอ่านฟาตีฮะฮ์ ภายหลังตักปรีครั้งที่
 หนึ่ง โดยอ่านด้วยเสียงค่อย ๆ ให้ตัวเองได้ยินแล้วกล่าวคำเชาะ
 ละวัต แก่ท่านนบี ﷺ และวิงวอนขอดุอาอ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 แก่ศพในตักปรีต่าง ๆ และท่านไม่ได้อ่าน (ฟาตีฮะห์) ในตักปรีใด
 จากบรรดาตักปรีเหล่านี้ แล้วท่านก็สละมค้อย ๆ ในตัวของท่าน
 เอง (คือให้ตัวเองได้ยิน)

(รายงานโดย อัลนะสาอีย์ หมายเลข 4175)

สำหรับบทดุอาอ์แก่ภรรยาอะฮ์มีหลากหลายทั้งจากอะดีษฏาะอ์ฟและอะดีษ
เซาะเฮียะฮ์และอะดีษที่เซาะเฮียะฮ์ที่สุดในบทนี้ ก็คือ อะดีษที่มุสลิม หมายเลข 963 ได้รายงานว่

عَوَفَ بْنِ مَالِكٍ يُقُولُ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيَّ جَنَازَةً فَحَفِظْتُ مِنْ دُعَائِهِ
وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ
وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلْحِجِ وَالْبُرْدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ النَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ
الدَّنَسِ وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ
وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ أَوْ مِنْ عَذَابِ النَّارِ قَالَ حَتَّى تَمْنَيْتُ
أَنْ أَكُونَ أَنَا ذَلِكَ الْمَيِّتَ. (رواه ومسلم رقم 963)

จากเอาฟ บบุตร มาลิก ได้กล่าวว่า “ ท่านเราะซูล ﷺ ได้ละหมาด
แก่ศพหนึ่งฉันได้ยินท่านกล่าวว่า ข้าแต่อัลลอฮ์ได้โปรดอภัยแก่
เขา ได้โปรดเมตตาเขา ได้โปรดให้เขามีความสุข ได้โปรดไม่ถือ
โทษเขา ได้โปรดยกย่องแหล่งพำนักของเขา ได้โปรดให้ทางเข้า
ของเขากว้างขวาง ได้โปรดชำระล้างเขาด้วยน้ำด้วยหิมะและด้วย
ลูกเห็บ และได้โปรดชำระเขาให้สะอาดจากความผิดต่าง ๆ
เสมือนชำระเสื้อผ้าสีขาวจากสิ่งสกปรก ได้โปรดเปลี่ยนบ้านให้
เขาดีกว่าบ้านเดิมของเขาและครอบครัวให้เขาดีกว่าครอบครัว
เดิมของเขา และรักษาเขาให้พ้นจากวิฤตการณ์ในหลุมฝังศพ
และพ้นจากการลงโทษในไฟนรก” เอาฟได้กล่าวว่า ฉันหวังว่า
ฉันน่าจะเป็นศพนั้นเสียเอง เพราะดุอาอ์ที่ท่านรอซูลุลเลาะห์ ﷺ
วิงวอนแก่ศพนั้น

(รายงานโดย มุสลิม หมายเลข 963)

5) แล้วตักบิรครั้งที่สี่ และกล่าวภายหลังจากนั้นว่า

اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ وَاعْفُزْ لَنَا وَلَهُ

(رواه أبو داود رقم 3201)

ข้าแต่อัลลอฮ์ได้โปรดอย่าขัดขวางเราจากผลบุญของเขา และได้
โปรดอย่าให้พวกเราต้องเผชิญวิฤตการณ์ภายหลังเขาจากไป
และได้โปรดอภัยโทษให้เราและให้เขา

(รายงานโดย อะบูดาอูด หมายเลข 3201)

3.2 การละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็ก

การละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็กแตกต่างกับการละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้ใหญ่ การละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็ก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หากเด็กคลอดออกมามีชีวิต เช่น มีเสียงร้องหรือมีการขยับร่างกาย จากนั้นเด็กก็เสียชีวิต แบบนี้จำเป็นต้องละหมาดให้แก่เด็กคนนั้นโดยไม่พิจารณาอายุครรรค์

2) หากเด็กคลอดออกมาในสภาพที่เสียชีวิตแล้ว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- คลอดออกมาก่อนอายุครรรค์ครบ 4 เดือน ตอนนั้นเด็กจะยังมีร่างกายที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์นักและยังไม่มีวิญญาณ จึงไม่จำเป็นต้องอาบน้ำ ห่อและละหมาด แต่จำเป็นต้องนำไปฝัง และมีสุน์ตให้ห่อก่อนแล้วนำไปฝัง อนึ่งการละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่เด็กสภาพนี้ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม

- คลอดออกมาโดยมีอายุครรรค์ตั้งแต่ 4-6 เดือน ตอนนั้นวิญญาณได้ถูกนำสู่ร่างเด็กในครรรค์แล้วแต่อวัยวะของร่างกายยังไม่ครบสมบูรณ์นัก นักวิชาการส่วนมากมีความเห็นว่า ให้อาบน้ำ ห่อและฝัง โดยไม่อนุญาตให้ละหมาดแก่เด็กผู้นั้น ยกเว้นอิหม่ามอะหมัด อิหม่ามอัชชาฟีอี ตามทัศนะกัอติมและบรรดาซอฮาบะฮ์และตาบิอินหลายท่าน มีความเห็นว่า จำเป็นต้องละหมาดให้แก่เด็กผู้นั้นด้วย เพราะเด็กมีวิญญาณแล้ว

- คลอดออกมาโดยมีอายุครรรค์ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ตอนนั้นร่างกายของเด็กเริ่มครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นอายุครรรค์ที่ศาสนานี้ถือว่าเป็นอายุครรรค์ขั้นต่ำสุดที่ถูกพิจารณาแล้ว นักวิชาการมีความเห็นในเรื่องนี้แตกต่างกัน อิหม่ามอัชชาฟีอีในทัศนะเกาะติม อิหม่ามอะหมัด บรรดาซอฮาบะฮ์และตาบิอินหลายท่าน มีความเห็นว่า จำเป็นต้องละหมาดให้แก่เด็กผู้นั้น และนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่า ไม่ต้องละหมาดให้แก่เด็กผู้นั้น (อับดุลเลาะห์ หนูรัก, 2561)

การละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็ก มีดุอาอเฉพาะให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็ก ดุอาอการละหมาดญะนาซะฮ์ให้แก่ผู้เสียชีวิตในวัยเด็ก (อะหมัด สมะดี, 2015)

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرْطًا وَسَلْمًا وَأَجْرًا. (رواه أبو داود رقم 8 : ٥٢٢)

ความหมายว่า โอ้อัลลอฮฺ ขอพระองค์ทรงให้เขาเป็นรางวัลล่วงหน้า และเป็นสมบัติที่ไปคอยอยู่ก่อน และเป็นรางวัลสำหรับพวกข้าพระองค์เถิด

(รายงานโดย อะบูดาอูด หมายเลข 522)

3) วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺให้แก่เด็กทารก

- ตักบীরรอตูลเอียะรอม พร้อมกับเนียตละหมาดแก่ศพ วิธีการเนียตก็คือตั้งเจตนาในใจว่าละหมาดสี่ตักบীরแก่ศพนี้เป็นฟิรฎูกิฟายะฮฺ
- เมื่อตักบীরแล้ว เอามือทั้งสองข้างวางลงบนอก เหมือนในละหมาดธรรมดา และอ่านฟาตีฮะฮฺ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ
يَوْمِ الدِّينِ، إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ
الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
(ورة الفاتحة : ١)

- เมื่ออ่านฟาตีฮะฮฺ กล่าวตักบীরครั้งที่สองพร้อมยกมือทั้งสองข้างขึ้นจรดตึงหู แล้วเอามือวางที่หน้าอกอีกครั้งหนึ่ง และอ่านรูปแบบหนึ่งของคำเซาะละวัตนะบี ﷺ และที่ดียิ่งก็คือการเซาะละวัตแบบอิบรอฮีมียะฮฺ

لِلَّهِمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى
آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ
مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ
(رواه البخاري رقم ٣٣٧٠)

- กล่าวคำตักบীরครั้งที่สามแล้วอ่านดุอาอ์ให้แก่ญะนาซะฮฺ

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَسَلْفًا وَأَجْرًا. (رواه أبو داود رقم ٥٢٢)

- แล้วตักบীরครั้งที่สี่ และกล่าวภายหลังจากนั้นว่า

اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ وَاعْفِرْ لَنَا وَلَهُ.

(رواه أبو داود رقم ٣٢٠١)

3.3 ละหมาตญะนาซะฮฺซออิบ (ให้ผู้ตายที่ไม่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า)

อนุญาตละหมาตญะนาซะฮฺให้ผู้ตายที่ไม่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า หรือกรณีญะนาซะฮฺที่อยู่ต่างถิ่นและต่างเมือง ไม่ว่าจะใกล้หรือไกลก็ตาม คือให้ละหมาตหันหน้าไปทางกิบลัตเช่นปกติ โดยไม่จำเป็นต้องทิศเมืองของผู้ตายนั่นอยู่ตรงทิศกิบลัตของผู้ละหมาต เพียงเนียต (ตั้งใจ) ละหมาตญะนาซะฮฺให้แก่เขา ตักบิร และปฏิบัติเหมือนกับละหมาตญะนาซะฮฺที่อยู่เบื้องหน้าทุกประการ เพราะมีหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮ์หรือเราะฮ์ว่า ท่านนะบีได้ประกาศการเสียชีวิตของท่านนะญาซี (กษัตริย์แห่งอบิสซีเนีย ซึ่งรับอิสลามอย่างลับ ๆ) ให้บรรดาสาวกทราบ ในวันที่เสียชีวิต แล้วท่านได้พาพวกเราไปลานที่ละหมาด (ไม่ใช่มัสยิด) และท่านจัดแถวบรรดาสาวกและตักบิร 4 ครั้ง

อิบนุฮะซิมิน กล่าวว่า “และต้องละหมาตนะญาซะฮฺ“ ซออิบ” โดยต้องมีอิหม่ามและสัปบุรุษ (ในรูปแบบญะมาอะฮฺ) ดังที่ท่านเราะฮ์ซูล ﷺ ได้ละหมาดให้กษัตริย์นะญาซี พร้อมสาวกหลายแถว และเรื่องนี้เป็นมติเอกฉันท์ในหมู่พวกเขา (สาวก) ไม่อาจล่วงเกินได้ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2543: 325-326) ถึงแม้ในกรณีนี้ทั้งอับดุลลอฮ์และมาลิกจะมีความเห็นที่ขัดแย้งกับดังกล่าว แต่ทั้งสองก็ไม่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือพอ

การละหมาตซออิบ คือการละหมาดลับหลัง ได้แก่กรณีที่เราทราบข่าวว่ามีมุสลิมต่างเมืองถึงแก่ความตาย แต่เราไม่สามารถไปละหมาตญะนาซะฮฺเขาได้ เราจะละหมาดที่บ้านของเรา ก็ได้เรียกว่าละหมาตซออิบ (ละหมาดลับหลัง) แต่ถ้าคนตายอยู่เมืองเดียวกัน ถ้าเราไม่ได้ไปละหมาดในวันที่ยังถ้าจะละหมาดให้เขา ต้องไปละหมาดที่มัยยิตฝังอยู่ถึงแม้เวลาจะล่วงเลยมานานก็ไม่เป็นไร สำหรับวิธีละหมาตซออิบ เหมือนกับการละหมาตญะนาซะฮฺ นอกจากคำอ่านนำและคำเนียต ซึ่งมีดังนี้

1) ถ้าผู้ตายเป็นชาย อ่านนำว่า

أُصَلِّي عَلَى مَيِّتٍ ... بْنِ ... الْعَائِبِ فَرَضَ الْكِفَايَةِ أَرْبَعٌ تَكْبِيرَاتٍ لِلَّهِ تَعَالَى
 เนียตว่า “ข้าพเจ้าละหมาดให้แก่ญะนาซะฮฺ ชื่อ.....บุตรของ
ซึ่งซออิบฟรดูกิฟายะฮ์ 4 ตักบิร เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา”

2) ถ้าผู้ตายเป็นหญิง อ่านนำว่า

أُصَلِّي عَلَى مَيِّتٍ بِنْتٍ ... الْعَائِبِ فَرَضَ الْكِفَايَةِ أَرْبَعٌ تَكْبِيرَاتٍ لِلَّهِ تَعَالَى
 เนียตว่า “ข้าพเจ้าละหมาดให้แก่ญะนาซะฮฺ ชื่อ.....บุตรสาว
 ของ.....ซึ่งซออิบฟรดูกิฟายะฮ์ 4 ตักบิร เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา”

คำอ่านที่เว้นว่างไว้นี้ ให้เติมชื่อ เช่น ซอและห์ บินมะห์มูด (ซอและห์บุตรของมะห์มูด) หรือคอดียะห์บินตี้อับดุลเลาะห์ (คอดียะห์บุตรสาวของอับดุลเลาะห์) หรือถ้าไม่รู้ว่าเป็นบุตรของใคร จะใช้ชื่อหรือนามสกุลก็ได้ (สำนักหอสมุดกลาง ม.รามคำแหง, 2549)

วิธีการละหมาตญะนาซะฮฺขออ๊ิบ

1) ตักบীরรอตูล์เอียะรอม พร้อมกับเนียตละหมาตแก่ญะนาซะฮฺ

วิธีการเนียตสำหรับญะนาซะฮฺชาย คือ ข้าพเจ้าละหมาดให้แก่ ญะนาซะฮฺชื่อ.....บุตรของ.....ซึ่งขออ๊ิบฟิรดูกิฟายะฮฺ 4 ตักบীর เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา

วิธีการเนียตสำหรับญะนาซะฮฺหญิง คือ ข้าพเจ้าละหมาดให้แก่ ญะนาซะฮฺชื่อ.....บุตรสาวของ.....ซึ่งขออ๊ิบฟิรดูกิฟายะฮฺ 4 ตักบীর เพื่ออัลเลาะห์ตะอาลา

2) เมื่อตักบীরแล้ว เอามือทั้งสองข้างวางลงบนอกเหมือนในละหมาตธรรมดา และอ่านฟาตีฮะฮฺ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ
الدِّينِ، إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ
أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ. (سورة الفاتحة : 1)

3) เมื่ออ่านฟาตีฮะฮฺ กล่าวตักบীরครั้งที่สองพร้อมยกมือทั้งสองข้างขึ้นจรดตึงหู แล้วเอามือวางที่หน้าอกอีกครั้งหนึ่ง และอ่านรูปแบบหนึ่งของคำเซาะละวัตนะบี ﷺ และที่ดียิ่งก็คือ การเซาะละวัตแบบอิบรอฮีมียะฮฺ

لِلَّهِمْ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى
آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ،
كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.
(رواه البخاري رقم ۳۳۷۰)

4) กล่าวคำตักบীরครั้งที่สามแล้วอ่านดุอาอ์ให้แก่ญะนาซะฮฺ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاعْسَلْهُ
بِالْمَاءِ وَالطَّلْحِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ،
وَأَبْدَلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ

الْجَنَّةِ، وَأَعِدُّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، أَوْ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. قَالَ: حَتَّى تَمْتَنِّتُ أَنْ
أَكُونَ أَنَا ذَلِكَ الْمَيِّتَ. (رواه ومسلم رقم 963)

5) แล้วตักบิรครั้งที่สี่ และกล่าวภายหลังจากนั้นว่า

اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَ لَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ وَاعْفِرْ لَنَا وَ لَهُ
(رواه أبو داود رقم 3201)

3.4 ละหมาตญะนาซะฮฺที่หลุมศพ

หลังจากฝังเสร็จแล้ว ในเวลาไหนก็ได้แม้ก่อนฝังมีผู้อนุญาตให้ละหมาตญะนาซะฮฺ
หลังจากฝังเสร็จแล้ว ในเวลาไหนก็ได้แม้ก่อนฝังมีผู้ ละหมาตให้แล้วก็ตาม ซึ่งปรากฏว่าท่านเราะซูล
ﷺ ได้ละหมาตให้กับเหล่าชะฮีดสมรภูมิ หลังจากเวลาผ่านไป 8 ปี และมีรายงานจากชัยคุ
บินซาบิตว่า พวกเรา (เหล่าสาวก) ได้ออกไปกับท่านนะบี ﷺ ครั้งเมื่อมาถึงสุสาน อัลบะเกียะฮฺแล้ว
ได้เห็นหลุมศพใหม่ ท่านจึงถามถึงมัน และมีผู้บอกแก่ท่านว่าหญิงคนหนึ่ง ซึ่งท่านก็รู้จักกับนาง
ท่านกล่าวว่า

أَدْتُمُونِي بِهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنْتُ قَائِلًا صَائِمًا فَكَرِهْنَا أَنْ نُؤَدِّنَكَ فَقَالَ لَا تَفْعَلُوا
لَا يَمُوتُ فِيكُمْ مَيِّتٌ مَا كُنْتُ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ إِلَّا، أَدْتُمُونِي بِهِ فَإِنَّ صَلَاتِي عَلَيْهِ رَحْمَةٌ.
(رواه ابن حبان رقم 3083)

หมายความว่า ทำไมพวกท่านไม่แจ้งให้ฉันทราบ (ถึงการตายของ
นาง) ท่านเราะซูลลุลลอฮฺ ครับ เพราะตอนนั้นท่านกำลังพักผ่อนใน
ตอนบ่าย และถือศีลอดอยู่ พวกเราจึงเกรงว่าจะรบกวนท่าน อย่าทำ
แบบนี้อีกนะ ไม่ว่าใครในหมู่พวกเจ้าตายทราบที่ฉันอยู่ด้วย พวกเจ้า
จะต้องแจ้งให้ฉันทราบ เพราะว่าการละหมาตของฉันให้แก่เขาเป็น
ความเมตตา

(รายงานโดย อิบน์ฮิบบาน หมายเลข 3083)

แล้วท่านได้มาที่หลุมนั้น และจัดแถวพวกเราด้านหลังท่าน และท่านก็ตักบิร
ละหมาตให้กับนาง 4 ครั้ง

ที่ท่านได้ละหมาตที่หลุมนั้น คือ ภายหลังจากเหล่าสาวกได้ละหมาตให้กับนางแล้ว
ก่อนฝังพวกเขาไม่เคยฝังใครก่อนละหมาต และการที่บรรดาสาวกได้รวมละหมาตกับท่านด้วย ณ ที่
หลุมนั้น บอกให้รู้ว่าควรปฏิบัติดังกล่าวนี้หาใช่เป็นเอกสิทธิ์เฉพาะท่านนะบีไม่

อิบนุก็อยยิมกล่าวว่า แบบฉบับที่ชัดเจนนี้ (มีผู้ไม่หวังดี) คิดจะหักล้าง ด้วยคำสั่งของท่านนะบีที่กำกวมที่ว่า

لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا

(رواه مسلم رقم 972)

ความหมายว่า พวกเจ้าอย่านั่งที่หลุมฝังศพและอย่าละหมาดหันไปทางมัน

(รายงานโดย มุสลิม หมายเลข 972)

อนึ่งประเด็นที่ท่านกล่าวนั้นเป็นประเด็นละหมาดที่หลุมศพ ซึ่งประเด็นนี้มีทั้งคำสอนของท่านและการกระทำของท่านเองด้วย ทั้งสองฮะดีษนั้นหาได้ขัดแย้งกันไม่ เพราะเป้าหมายของฮะดีษ ข้างต้นที่ห้ามนั้น คือ การห้ามละหมาดหันหน้าไปทางหลุมศพ (ในละหมาดอื่นนอกจากญะนาอะฮฺ) ซึ่งต่างกับละหมาด ณ ที่หลุมศพนี้ ซึ่งเป็นละหมาดญะนาอะฮฺที่ไม่จำกัดสถานที่แน่นอนยิ่งกว่านั้น ละหมาด (ญะนาอะฮฺ) ที่อื่นยิ่งดีกว่าละหมาดที่มีสยิดเสียอีก การละหมาดญะนาอะฮฺที่หลุมนั้นแบบเดียวกับละหมาดคนตายที่ตั้งอยู่บนแคร่หาม เพราะการละหมาดทั้งสองแห่งนั้นล้วนตรงตามวัตถุประสงค์ไม่แตกต่างกันเลยระหว่างศพที่ตั้งไว้บนคานหามและที่วางไว้บนดินกับศพที่อยู่ใต้ดิน (ในเรื่องละหมาดญะนาอะฮฺ) ซึ่งต่างกับละหมาดอื่น ๆ เพราะมันไม่มีบทบัญญัติให้กระทำที่หลุมศพและไม่หันหน้าไปทางมัน เพราะดังกล่าวย่อมอาจกลายเป็นช่องทางสู่การถือเอาสุสานเป็นมัสยิด ดังที่ท่านเราะซูล ﷺ สาปแช่งและเตือนผู้ที่กระทำดังกล่าว (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2543: 324-325) จากที่กล่าวผ่านมาจึงยืนยันว่า การยึดเอาหลุมศพเป็นมัสยิดเป็นสิ่งที่ท่านนะบี ﷺ สาปแช่งและห้ามมิให้กระทำและยังบอกอีกว่าผู้กระทำนั้นชั่วช้ามาก (ดังที่ท่านกล่าวว่า แท้จริงในหมู่คนเลวนั้น คือ คนที่มีชีวิตอยู่ถึงวันกิยามัต และคนที่ถือเอาสุสานเป็นมัสยิด)

4. การจัดการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้

อรุณ บุญชม (2549: 34) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในอิสลามของ อิบนุชะฮุนุน ดังต่อไปนี้

- 1) อัตตฺรียะฮฺ หมายถึง การอบรม การขัดเกลาจิตใจ
- 2) อัตตะลีม หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ทั้งทางศาสนาและความรู้ทางโลก
- 3) อัตตะดีบ หมายถึง การอบรมปมนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2551: 134-138) การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาอิสลามของอิบน์ ลีนา ท่านได้ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนในขณะที่พวกเขาอายุยังน้อย ท่านเชื่อว่าการฝึกฝนทางสติปัญญาจะเริ่มปฏิบัติได้เมื่อร่างกายของเด็กเริ่มแข็งแรง เริ่มพูดได้ดี และพร้อมที่จะรับการสั่งสอน ซึ่งการฝึกฝนทางสติปัญญานั้น ควรเริ่มด้วยการศึกษาอัลกุรอาน นอกจากนี้ก็ควรศึกษาภาษาอาหรับ หลักการทางศาสนาและกวีนิพนธ์ ดังนั้น ท่านจึงได้แนะนำให้เด็ก ๆ ท่องอาเยฮ์ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งท่องจำกวีนิพนธ์อาหรับก็สามารถที่จะกลับสติปัญญาของเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นบิดา มารดา ที่จะปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก ๆ ก่อนที่เขาจะถูกครอบงำจากการกระทำที่ชั่ว โดยฝึกฝนให้เด็กมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด ส่วนการปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก ๆ นั้น อิบน์ ลีนาไม่เห็นด้วยกับการลงโทษที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ท่านไม่ได้ปฏิเสธการลงโทษอย่างสิ้นเชิง แต่การลงโทษควรปฏิบัติในกรณีที่เด็กทำความผิดที่รุนแรง

ยามิละห์ โต้ะแม (2560: 13) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้หรือการศึกษาว่าการศึกษาในมุมมองของอิสลามเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลผ่านกระบวนการสอน เป็นการอบรมขัดเกลาเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกายและสติปัญญาเพื่อสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างสันติสุข

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช (2542: 255) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลในขณะที่ยู่และต้นแคณ (Hough and Duncan, 1970: 144) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1) ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3) ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

สุนน อมรวินวัฒน์ (2533: 460) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1) มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม

2) ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่

3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

การจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สรุปว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักการเรียนการสอนจนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามเป้าหมาย และบรรลุจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

4.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, 2557: 9)

1) ผู้เรียน

2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน

ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก องค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตยความเคร่งเครียด ความขี้นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้าหรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียนชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิวหรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมาเนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีคามกดดันจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจอาหารเข้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะบ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

5. บทบาทสมมุติ

บทบาทสมมุติเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เป็นอย่างที่คุณสอนควรตระหนักถึงหลักการสอนที่ดีโดยรูปแบบและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น บทบาทสมมุติช่วยให้ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ในการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในเรื่องที่กำหนด

5.1 ความหมายของบทบาทสมมุติ

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2547: 53) บทบาทสมมุติ หมายถึง กระบวนการที่กำหนดหัวข้อเรื่อง ปัญหาหรือสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทหรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกลึกซึ้งและประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็นภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมุติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

สุพิน บุญชูวงศ์ (2544: 67) กล่าวว่า วิธีการสอนที่ใช้บทบาทที่สมมุติขึ้นจากความเป็นจริงมาเป็นเครื่องมือในการสอนโดยที่ครูสร้างสถานการณ์สมมุติและบทบาทขึ้นมาให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น มีการนำการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักเรียนในเรื่องความรู้สึกลึกซึ้งและพฤติกรรมและปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2555: 160) อธิบายถึงวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ หมายถึง วิธีสอนที่คุณสอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้สอนจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ทิตนา แคมมณี (2550: 358) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ คือ กระบวนการที่คุณสอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกมาตามความรู้สึกลึกซึ้งของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบว่าเป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

นักเรียนรู้ถึงสถานการณ์ที่คล้ายกับสภาพความเป็นจริง เป็นเทคนิคการสอนรูปแบบหนึ่งช่วยให้คุณเรียนเข้าใจบทบาท สภาพความเป็นจริงจากสิ่งที่เกิดขึ้น โดยให้นักเรียนสวมบทบาทในสถานการณ์นั้นที่ให้นักเรียนแสดงหน้าห้องเรียนที่ได้ให้ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ซึ่งมีผู้ชมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปรายผลเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5.2 จุดมุ่งหมายของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ

สุพิน บุญช่วงค์ (2544: 67) อธิบายถึงความมุ่งหมายของการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ดังนี้

- 1) เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกัน
- 2) เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึก
- 3) เพื่อฝึกการแก้ปัญหา

สิริวรรณ ศรีพหล และนทิตา อุทัยสุข (2540: 106) กล่าวถึงเป้าหมายการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการนำเอาตัวอย่างพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ซึ่งผลที่จะได้รับการศึกษาโดยวิธีการดังกล่าวจะทำให้

- 1) ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจความรู้สึกของบุคคลอื่น ๆ และเมื่อสำรวจแล้วก็จะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นในเชิงเจตคติ
- 2) ผู้เรียนได้มีโอกาสในการศึกษาความสัมพันธ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม

- 3) ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ในบุคคล หรือระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาค่านิยมในเรื่องความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น
- 5) ผู้เรียนสามารถสำรวจเจตคติของตนเอง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องโดยการเรียนรู้จากเจตคติของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้อื่น
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก ได้เรียนด้วยความเพลิดเพลิน
- 5) เพื่อให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ มุ่งฝึกการทำงานร่วมกัน กล้าคิด กล้าแสดงออกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ลดความตึงเครียด เพราะเป็นการสอนที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

5.3 ลักษณะของบทบาทสมมติ

นักวิชาการให้ความหมายของลักษณะบทบาทสมมุติ ดังนี้

อารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 160-161) กล่าวถึง บทบาทสมมุติที่ผู้เรียนแสดงออก แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การแสดงบทบาทสมมุติแบบละคร เป็นการแสดงบทบาทตามเรื่องราวที่มีอยู่ แล้วผู้แสดงจะได้ทราบเรื่องราวทั้งหมด แต่จะไม่ได้รับบทที่กำหนดให้แสดงตามอย่างละเอียด ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามความคิดของตน และดำเนินเรื่องไปตามท้องเรื่องที่กำหนดไว้แล้วซึ่งมีลักษณะเหมือนละคร

2) การแสดงบทบาทสมมุติแบบแก้ปัญหา เป็นการแสดงบทบาทสมมุติที่ผู้เรียนได้รับทราบสถานการณ์หรือเรื่องราวแต่เพียงเล็กน้อยเท่าที่จำเป็น ซึ่งมักเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือมีความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงบทบาทจะใช้ความคิดของตนในการแสดงออกและแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเสรี

ทิพย์วิมล วังแก้วทริฎ (2551: 135) กล่าวว่า บทบาทสมมุติที่ผู้เรียนแสดงแบ่งได้ เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การแสดงบทบาทสมมุติแบบละครเป็นการแสดงบทบาทตามเรื่องราวที่มีอยู่ แล้วผู้แสดงได้รับทราบเรื่องราวทั้งหมด แต่ไม่ได้รับบทที่กำหนดให้แสดงตามอย่างละเอียด ผู้แสดงต้องแสดงออกเองตามความคิดของตน และดำเนินเรื่องไปตามท้องเรื่องที่ได้กำหนดไว้แล้วซึ่งมีลักษณะเหมือนละคร

2) การแสดงบทบาทสมมุติแบบแก้ปัญหาเป็นการแสดงบทบาทสมมุติที่ผู้เรียนได้รับทราบสถานการณ์หรือเรื่องราวแต่เพียงเล็กน้อยเท่าที่จำเป็นซึ่งมักเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือมีความขัดแย้งแฝงอยู่ผู้แสดงบทบาทจะใช้ความคิดเห็นของตนในการแสดงออก และการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเสรี

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 105) ได้กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติจะส่งเสริมผู้เรียนให้แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทต่าง ๆ กันไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ในเหตุการณ์พฤติกรรมที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้แสดงบทบาทแสดงออกมานั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์ เจตคติของผู้แสดงที่มีต่อบทบาทหรือพฤติกรรมที่ผู้แสดงสวมบทบาทนั้นอยู่ รวมทั้งเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้อื่นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือปัญหานั้นด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (2541: 161) กล่าวถึง การแสดงบทบาทสมมุติว่าแตกต่างจาก เกมจำลองสถานการณ์ตรงที่ไม่มีกฎเกณฑ์และการแข่งขัน กล่าวคือ เป็นการสอนที่หยิบยกเอาเหตุการณ์ ประเด็นหรือปัญหาขึ้นมาให้ผู้เรียนศึกษา โดยวิธีการให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจถึงปัญหาในเหตุการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจถึงปัญหาในเหตุการณ์นั้น ๆ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยนั้น

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540: 260-261) กล่าวว่า การใช้บทบาทสมมุติในการเรียน การสอน บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความ เข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติขึ้น ให้ผู้เรียน ได้แสดงออกมาตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมของ ผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบการณ์จริงในสภาพของ การสมมุติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมี ประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ ได้

สรุปจากนักวิชาการว่า ลักษณะของบทบาทสมมุติ การแสดงบทบาทสมมุติเป็น การแสดงตามเนื้อหามีอยู่ และให้ผู้แสดงตามหัวข้อที่จะแสดง แต่ผู้แสดงจะไม่ได้รับบทที่กำหนดให้ แสดงตามอย่างละเอียด ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามความคิดของตน และกำหนดสถานการณ์ที่อาจ พบในอนาคต ผู้แสดงบทบาทนั้นจะเข้าใจถึงปัญหาในเหตุการณ์นั้น ๆ

5.4 ประเภทของการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

บุญชม ศรีสะอาด (2541: 161) กล่าวถึง การแสดงบทบาทสมมุติมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะต้องแสดงบทบาทของคนอื่นโดยละทิ้งแบบแผนพฤติกรรม ของตนเอง บทบาทของบุคคลอื่นอาจเป็นบุคคลจริง เช่น คนที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ เพื่อนร่วม ห้อง หรือการเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกันกับเพื่อนหรือเป็นบุคคลสมมุติ เช่น สมมุติว่าเป็นครูใหญ่ สมมุติว่าเป็นชานา เป็นต้น ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะพูด คิด ประพฤติหรือมีความรู้สึกเหมือนกับ บุคคลที่ตนสวมบทบาท และประเภทที่สอง ผู้แสดงบทบาทจะยังคงรักษารูปแบบและแบบแผน พฤติกรรมของตนเอง แต่ปฏิบัติอยู่ในสถานการณ์ที่อาจพบในอนาคต เช่น การสมัครงาน สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ผู้แนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียน บทบาทสมมุติประเภทนี้เป็นประโยชน์ต่อการฝึกฝน ทักษะเฉพาะ เช่น การแนะนำ การสัมภาษณ์ การจูงใจ การควบคุมความขัดแย้ง เป็นต้น

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 105-106) กล่าวว่า การแสดง บทบาทสมมุตินั้น เป็นวิธีการสอนที่ครูใช้สอนกันมากในปัจจุบัน เพราะขั้นตอนของการสอนไม่ยาก หรือซับซ้อนมากเท่าใดนัก โดยทั่วไปการแสดงบทบาทสมมุติเพื่อนำมาปฏิบัติในห้องเรียนนั้นอาจแยก ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การแสดงบทบาทสมมุติที่มีการเตรียมมาล่วงหน้า ผู้สอนจะผูกเรื่องหรือ ประเด็นเสียก่อน แล้วนำมาเล่าให้ผู้เรียนฟัง พร้อมกันนั้นก็กำหนดตัวผู้แสดงและบทละครอย่าง คร่าว ๆ โดยอาจเพิ่มเติมรายละเอียดตามความเหมาะสมและตามความเห็นของผู้แสดงเอง

2) การแสดงบทบาทที่ไม่มีการเตรียมมาก่อน วิธีการนี้อาจใช้ระหว่างบทเรียน หรือเริ่มต้นบทเรียนเพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนเป็นต้นว่า ระหว่างผู้ที่สอนกำลังสอนเรื่องหน้าที่

พลเมืองของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ และความสำคัญของหน้าที่ที่มีต่อสังคม ผู้สอนอาจเรียกผู้เรียน 4-5 คน ออกไปแสดงบทบาทของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ กัน หลังจากนั้นก็จะให้ผู้เรียนในชั้นวิจารณ์บทบาทที่แสดงไปแล้ว วิธีการสอนเช่นนี้ก็นับว่าเป็นวิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติเช่นกัน

การใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนมี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ (เสริมศรี ลักษณะศิริ, 2540: 262)

1) การใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมไว้พร้อม หมายความว่า การใช้บทบาทสมมุติเข้าช่วยในการสอนโดยที่ผู้สอนได้เตรียมบทบาทล่วงหน้าหวังจะให้ผู้เรียนได้เรียนไปตามแบบแผนและขั้นตอนที่เตรียมไว้ เช่น ครูเตรียมว่าจะใช้บทบาทสมมุติช่วยในการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ครูจะต้องเตรียมสถานการณ์สมมุติมาล่วงหน้าและเตรียมบทบาทมาอย่างเรียบร้อย เมื่อเข้าสอนครูจะสอนและใช้บทบาทสมมุติตามขั้นตอนที่เตรียมมา

2) การใช้บทบาทสมมุติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายความว่า การใช้บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือช่วยในการสอนตามวาระและโอกาสที่อำนวย ครูไม่ได้เตรียมบทบาทมาให้ผู้เรียนล่วงหน้า

สรุปจากนักวิชาการได้แบ่งประเภทของการสอนไว้แตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ผู้แสดงจะต้องเป็นผู้แสดงบทบาทตามที่ถูกกำหนดไว้โดยไม่เกี่ยวกับความรู้ส่วนตัว

2) ผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามแบบแผนพฤติกรรมของตนเอง

3) ผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทที่ไม่มีการเตรียมมาก่อน

4) ผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทที่ผู้แสดงจะต้องเตรียมตัวก่อนการแสดงละคร

5.5 ขั้นตอนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

สุพิน บุญชูวงศ์ (2544: 67) กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนแบบบทบาทสมมุติ ไว้ดังนี้

1) เลือกปัญหาที่นักเรียนส่วนมากในชั้นเรียนพบบ่อย ๆ หรือเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก จดจำยาก สับสน กล่าวตามสภาพจริง หรือได้ก็ไม่เหมาะสม

2) กำหนดตัวบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทนั้น ๆ เท่าที่ลักษณะของบุคคลเอื้ออำนวยให้กับสภาพความเป็นจริง

ทิตนา แคมมณี (2550: 358-359) อธิบายขั้นตอนสำคัญของการสอนไว้ ดังนี้

1) ผู้สอน/ผู้เรียน นำเสนอสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ

2) ผู้สอน/ผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาท

3) ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์

4) ผู้เรียนแสดงบทบาท และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก

5) ผู้สอนและผู้เรียน อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง

6) ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

7) ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ไสว พักขาว (2544: 124) กล่าวว่าวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนจากเรื่องราวที่ครูสมมุติขึ้นซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกคิด และแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ที่ตนเองสวมบทบาทอยู่มีขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นอุ่นเครื่อง ครูจะบอกวัตถุประสงค์และความคาดหวังจากการเรียนรู้จากบทบาทสมมุติที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นคัดเลือกผู้แสดง ครูคัดเลือกผู้แสดงที่เต็มใจและมีความกล้าแสดงออก และมีแววเป็นนักแสดงที่ดีแล้วให้ทำการฝึกซ้อม

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดฉาก ครูจะให้ผู้เรียนช่วยกันออกแบบฉากให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ขั้นที่ 4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะบอกบทบาทของผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรบ้าง เช่น การแสดงบทบาทของผู้แสดง ข้อคิด และข้อเสนอที่ได้จากการชม

ขั้นที่ 5 ขั้นแสดงและการตัดการแสดง ครูให้ผู้แสดงแสดงบทบาทสมมติเป็นนักศึกษาที่ฝึกสอนและนักเรียนตามเรื่องที่กำหนด และเมื่อเวลาผ่านไปพอสมควรเมื่อเห็นว่าผู้ชมได้ข้อมูลเพียงพอแล้วจึงสั่งให้ยุติการแสดง

ขั้นที่ 6 ขั้นอภิปรายและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายอย่างเสรีจากเรื่องที่ได้ชมการแสดงทั้งเห็นด้วยและไม่เป็นด้วยในพฤติกรรมของผู้แสดง

ขั้นที่ 7 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ครูให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคนในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่กว้างขวางมากขึ้นและช่วยกันสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียน

ขั้นที่ 8 ขั้นสรุปอ้างอิง ครูมอบหมายให้ผู้เรียนคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของแต่ละคนในสถานการณ์ใหม่ที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่ได้เรียนไปแล้วเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่จะปรับปรุงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติตน

อารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 161-163) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญของการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการสอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการสอน เป็นการเตรียมใน 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่

- เตรียมจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมุติให้แน่ชัดและเฉพาะเจาะจงว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอะไรบางอย่างจากการแสดง

- เตรียมสถานการณ์สมมุติ เพื่อให้ผู้เรียนฟังโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมุตินี้อาจเตรียมเขียนไว้อย่างละเอียดเพื่อมอบให้แก่ผู้เรียน หรือเตรียมเฉพาะสถานการณ์เพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดผู้เรียนต้องคิดเอง

2) ขั้นตอนการสอน จัดแบ่งย่อยได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ชี้นำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้สอนอาจใช้วิธีโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน เล่าเรื่องราว หรือสถานการณ์สมมุติ ชี้แจงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมุติ และการร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหา

- เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ผู้สอนจะจัดตัวผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธี ดังนี้ เลือกอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เขาได้รู้สึกในปัญหาและเห็นวิธีแก้ปัญหา เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติ มีความสามารถเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้ และเลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัครเพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียน การตัดสินใจ

- การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ผู้สอนควรให้เวลา ผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนการแสดง ผู้สอนควรช่วยให้กำลังใจ ช่วยขจัดความตื่นตัน ประหม่า และความวิตกกังวลต่าง ๆ เพื่อผู้แสดงได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

- การจัดฉากการแสดง การจัดฉากการแสดงอาจจัดแบบง่าย ๆ คำนี้ถึงความประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร เช่น อาจสมมุติโดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียว เพราะการจัดฉากนี้เป็นเพียงส่วนประกอบย่อยของการแสดง

- การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัว ผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้นเตรียมผู้ชมด้วย โดยควรทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และอภิปรายในภายหลัง ผู้สอนอาจเตรียมหัวข้อการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตการณ์เตรียมไว้ให้พร้อม แล้วเลือกผู้สังเกตการณ์ช่วยกันดู และบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อย ๆ ไป

- การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ผู้สอนและผู้ชมไม่ควรเข้าขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ในขณะที่แสดงผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด

- การตัดบท ผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่านไปเป็นเวลาพอสมควร ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อเกินไปจะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่ายการตัดบทควรจะทำเมื่อ การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้ เมื่อผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป เมื่อผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการหรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจมาก

เกินไป และเมื่อการแสดงยืดหยุ่นไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจที่จะชมการแสดงจนจบเรื่อง

3) ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง (ชั้นประเมินผล) ชั้นนี้ถือเป็นชั้นที่สำคัญยิ่งในการสอน เพราะเป็นชั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สังเกตเห็นและนำมาวิเคราะห์อภิปรายจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ในชั้นนี้ครูควรเตรียมคำถามต่าง ๆ ไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเอง ที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน โดยทั่ว ๆ ไปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการในชั้นนี้ มีดังนี้

- ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่า การอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ดียังไร

- สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดผู้แสดง
- สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม
- ให้กลุ่มผู้แสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

ข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ครูพึงระวังในการดำเนินการอภิปรายก็คือ ครูควรแสดงความเห็นประชาธิปไตย ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ในการคิด ตัดสินใจ ไม่ประเมินค่าตัดสิน ความคิดเห็นของผู้เรียน อันอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง

4) ชั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้ แต่ถ้าการแสดงเพิ่มเติมไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามขั้นไปถึงขั้นที่ 5 เลยก็ได้

5) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษากันและกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

ผู้วิจัยสรุปจากนักวิชาการหลายท่านพบว่า ขั้นตอนของการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติมีขั้นตอน ดังนี้ ชั้นเตรียมการ ชั้นดำเนินการสอน ชั้นแสดงบทบาทสมมุติ ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง และชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.6 ประโยชน์ของบทบาทสมมุติ

ทิตนา แคมมณี (2545: 70) กล่าวว่า บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการที่จะช่วยในการสอนได้มาก ครูสามารถนำบทบาทสมมุติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน

3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

4) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

5) เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540: 261-262) ประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนว่า บทบาทสมมุตินับว่าเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยในการสอนได้มาก โดยเฉพาะในด้านการสอนสังคมศึกษา และการอบรมระเบียบวินัย คุณธรรม ครูสามารถนำบทบาทสมมุติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ หลายด้าน ดังนี้

1) ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมมีสาเหตุการที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ผลักดันให้ต้องแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกไป ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ด่วนตัดสินใจอะไรง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุนอกจากนั้น ยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย

2) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทของผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ว่าผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3) ช่วยลดความรู้สึกตึงเครียดของผู้เรียน ในบางครั้งผู้เรียนอาจจะมีความรู้สึกรุนแรงในใจหลายประการที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ ครูอาจใช้บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมาเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้เรียนลงได้บ้าง

4) ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของตนออกมาได้ ครูอาจจัดบทบาทสมมุติให้ผู้เรียนได้แสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของตนออกมาโดยไม่รู้ตัว

5) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น โดยใช้บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และพัฒนาความรู้สึกที่ดีกับตนเอง สิ่งนี้นับว่าเป็นพื้นฐานของ

ความเจริญงอกงามทางจิตใจอันจะช่วยให้บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่อย่างปกติสุขและสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของตน การที่มีโอกาสได้แสดงอภิปราย และวิเคราะห์ถึงค่านิยมเหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

7) ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้นในการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่บ้าง ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และเกิดความแตกแยกกันในหมู่คณะ วิธีการบทบาทสมมุติสามารถนำมาใช้ทำให้คนในกลุ่มเกิดความเข้าใจกันและมีความสามัคคีปรองดองกัน

8) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น บทบาทสมมุติจะช่วยให้การเรียนรู้นี้เป็นจริงและสนุกสนานยิ่งขึ้น

9) ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บทบาทสมมุติแทบทุกบทบาทมักจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแฝงอยู่ผู้แสดงจะต้องใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหาจึงนับว่าวิธีการนี้ช่วยฝึกเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างดี

ผู้วิจัยสรุปจากนักวิชาการหลายท่านพบว่า ประโยชน์การสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยกระตุ้นความคิดของนักเรียนผู้เป็นเรื่องราว แล้วเชื่อมโยงความคิดสร้างสรรค์เข้ากับความจริงที่เคยได้พบเห็นมา ส่งเสริมให้นักเรียนได้เล่นอย่างเหมาะสม นักเรียนได้ปฏิบัติเสมือนจริง และได้แก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการของนักเรียน การแสดงบทบาทสมมุติเป็นแนวทางที่สามารถนำไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะประสบในชีวิตประจำวัน

6. แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นภารกิจสำคัญของครูผู้สอน ทำให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไรเพื่อการเรียนการสอนในครั้งนั้นดำเนินการอย่างเป็นระบบ บรรลุวัตถุประสงค์ ได้กำหนดโดยมีการสอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลวิธีใด เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอน ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนได้ครอบคลุมเนื้อหา และสอนอย่างมีแนวทางและเป้าหมาย

6.1 ความหมาย

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545: 2) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แนวดำเนินการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ซึ่งมีส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนและการประเมินผล

ผู้เรียน แผนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียนที่กำหนด รายละเอียดของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉันทอง (2551: 133) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นเอกสารที่ผู้สอนแต่ละคน ได้นำเนื้อหาสาระการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนในระยะเวลาหนึ่งมาเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545: 409) ได้กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม แผนการจัดการเรียนรู้จะแสดงการจัดการเรียนการสอนตามบทเรียน (Lesson) และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายวันหรือรายสัปดาห์

มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (2552: 1) ได้ให้คำจำกัดความของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า คือแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (2552: 189) ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้แก่ นักเรียนนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้สอน (อาจารย์แนะแนว) จะต้องพิจารณาก็คือ การเรียนรู้การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะสามารถทำให้ผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียน และทำให้กิจกรรมในชั้นเรียนดำเนินไปด้วยดี

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542: 1) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนการสอน

ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ (2551: 220) ได้กล่าวว่า การวางแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการเตรียมกิจกรรมและข้อมูลที่ต้องใช้ในการสอนของผู้สอนล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ (เนื้อหา) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้สื่อและแหล่งเรียนรู้การวัดและการประเมินผล โดยผู้สอนต้องจัดเตรียมข้อมูลดังกล่าวอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติจริง

สรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องเตรียมการสอนอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวิชาการที่เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางการสอนแก่ผู้สอนให้ง่ายต่อการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ทิพย์วิมล วงแก้วทริฎู (2551: 221) ได้ออกแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้สอนตอบคำถาม ดังนี้ สอนใคร สอนอะไร จุดประสงค์ในการสอนคืออะไร สอนเนื้อหาอะไร ใช้วิธีการใดในการสอน ใช้เครื่องมืออะไร และทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อตอบคำถามดังกล่าวแล้วจึงได้องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ระดับชั้นที่สอน
- 2) รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง และสาระสำคัญที่สอน (ความคิดรวบยอดของเรื่อง)
- 3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) เนื้อหา/สาระการเรียนรู้
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้
- 6) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
- 7) การวัดและประเมินผล

นอกจากองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 ประการ ดังกล่าวแล้วนั้น ผู้สอนอาจจะเพิ่มเติมส่วนประกอบอื่นได้ตามความเหมาะสม เช่น บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้แผนเป็นต้น

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2543: 41-42) เสนอว่าแผนการสอนว่ามีองค์ประกอบและข้อมูลในแต่ละส่วน ดังนี้

- 1) ชื่อวิชา ควรระบุว่า แผนการสอนนั้นจัดเตรียมสำหรับวิชาใด
- 2) กลุ่มผู้เรียน ระบุว่า แผนการสอนนั้น ใช้สอนผู้เรียนชั้นใด
- 3) ชื่อบทเรียน ระบุว่า แผนการสอนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนใด
- 4) ชื่อหัวข้อ ระบุว่า แผนการสอนนั้น จัดเตรียมขึ้นสำหรับสอนหัวข้ออะไร
- 5) เวลาเรียน ระบุว่า แผนการสอนนั้น ต้องใช้เวลาสอนนานเท่าไร
- 6) หัวข้อย่อย ในแต่ละหัวข้อควรแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อความในการเตรียมเนื้อหาจัดลำดับเนื้อหาและง่ายต่อการสอน

7) วัตถุประสงค์ของการเรียน ระบุเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแยกเป็นข้อ ๆ ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะและทักษะอะไรบ้างจากหัวข้อที่สอน

8) วิธีสร้างความสนใจ ระบุวิธีที่ผู้สอนจะใช้ในการกระตุ้นนั้น เรียนให้เกิดความสนใจหัวข้อที่สอน เช่น การให้ดูตัวอย่างของจริงหรือการใช้สื่อต่าง ๆ การเล่าเรื่องที่น่าสนใจการถามผู้เรียนถึงความสำคัญของหัวข้อที่จะสอนหรือกล่าวถึงสถิติที่น่าสนใจ เป็นต้น

9) เนื้อหาวิชา ประกอบด้วย เนื้อหาวิชาทั้งหมดที่จะใช้สอน ซึ่งได้ค้นคว้าและคัดเลือกจากแหล่งต่าง ๆ เรียงลำดับเนื้อหาตามหัวข้อย่อยที่กำหนดไว้

10) กิจกรรมของผู้เรียน ควรมีการกำหนดว่าจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อให้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะและทักษะที่คาดหวังเอาไว้

11) สื่อการสอน เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องผลิตขึ้นหรือจัดหาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตัวอย่างของจริงแผ่นใส แผ่นพลิกเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เทปโทรทัศน์สไลด์หรือเอกสารประกอบการสอนควรระบุให้แน่ชัดว่า สื่อที่ใช้มีอะไรบ้าง และต้องจัดเตรียมไว้ก่อนที่จะสอนหัวข้อนั้น ๆ

12) การประเมินผล ควรระบุถึงวิธีการประเมินที่จะใช้ เช่น อาจจะใช้ข้อสอบ การสังเกต การสอบถาม หรือตรวจผลงาน เป็นต้น ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นควรจะทำข้อสอบ สำหรับแต่ละแผนการสอนเอาไว้ล่วงหน้า และถ้ามีการกำหนดวิธีการสังเกตหรือมาตรฐานของผลงานแต่ละอย่างให้แน่ชัดเพื่อจะได้สะดวกในการประเมินวิชาผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

13) เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม ควรระบุชื่อเอกสาร หรือแหล่งข้อมูลที่ใช้เตรียมแผนการสอน ทั้งนี้ ความสะดวกในการค้นคว้าเพิ่มเติมภายหลัง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เรียนถามบางอย่างแล้วผู้สอนไม่สามารถให้คำตอบได้ซึ่งอาจจะหาคำตอบได้จากเอกสารฉบับที่ค้นคว้ามาแล้ว นอกจากนั้น ยังมีประโยชน์ในการปรับปรุงแผนการสอนในอนาคตด้วย

วิลมรตัน สุนทรโรจน์ (2550: 116) ได้กล่าวถึง หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานไม่ยากแต่ผู้ที่ไม่คุ้นเคยจะรู้สึกว่าเป็นภาระหนัก อย่างไรก็ตาม ถ้าได้ฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอผลที่ได้จะคุ้มค่ากับเวลาอย่างแท้จริงผู้เป็นผู้สอนและนักศึกษาผู้สอนจำเป็นต้องฝึกเขียนให้ถูกต้องตามหลักการส่งที่ควรเขียนให้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) ชื่อเรื่องหรือชื่อหัวเรื่องย่อย
- 2) จำนวนชั่วโมง
- 3) สาระสำคัญ
- 4) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 5) สาระการเรียนรู้
- 6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

7) กระบวนการเรียนรู้

8) การวัดผลประเมินผล

สำลี รักษุทธิ์ และคณะ (2541: 7) การเตรียมการสอนเริ่มด้วยการจัดทำแผนการสอน ซึ่งเป็นผลมาจากการวางแผน มาสร้างเป็นแผนการสอนย่อย ๆ องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนควร ดังนี้

- 1) สาระสำคัญ
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) เนื้อหา
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) สื่อการเรียนการสอน
- 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้สรุป หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนนั้น โดยให้ผู้สอนตอบคำถามดังนี้ คือ กลุ่มเป้าหมายคือใคร สอนอะไร จุดประสงค์ในการสอนคืออะไร สอนเนื้อหาอะไร รูปแบบการสอน ใช้เครื่องมืออะไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อตอบคำถามดังกล่าวแล้วจึงได้องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

6.3 ความสำคัญและประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 206) กล่าวว่า แผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ฉันใด ผู้เป็นครูก็จะขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ยิ่งผู้สอนได้จัดทำแผนการสอนด้วยตนเองก็ยิ่งให้ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้นสรุปได้ ดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้นเพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
 - 2) ช่วยให้ผู้มีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตร และสอนได้ทันเวลา
 - 3) เป็นผลงานวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
 - 4) ช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้มาสอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถเข้าสอน
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545: 53-54) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- 2) เพื่อจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการ

ผู้เรียน

- 3) เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในการจัดการเรียนรู้
- 5) เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
- 6) เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
- 7) เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน
- 8) เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพครู (แผนการจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู)

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2550: 105) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า กำหนดการจัดการเรียนรู้เป็นวางแผนระยะยาว ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำให้เสร็จก่อนเริ่มเปิดภาคเรียนหรือปีการศึกษาใหม่เพราะกำหนดการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อไปนี้

- 1) เป็นแนวทางในการทำแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน กล่าวคือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องดูกำหนดการจัดการเรียนรู้เป็นหลักทั้งนี้เพราะกำหนดการจัดการเรียนรู้จะบ่งให้ทราบว่าในแต่ละวันของสัปดาห์จะต้องจัดการเรียนรู้เนื้อหาใดกิจกรรมข้อใดผู้จัดการ

- 2) ทำให้ผู้สอนได้เห็นแผนงานการจัดการเรียนรู้ระยะยาวได้ทราบเนื้อหาที่จะต้องจัดการเรียนรู้ตลอดภาคเรียนนั้นเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมตัวและการวางแผนงานตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

- 3) เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายวิชาการและฝ่ายบริหารของโรงเรียน ในการวางแผนงานบริหารด้านวิชาการของโรงเรียน เช่น การวางแผนจัดทำตารางจัดการเรียนรู้จัดผู้สอนเข้าจัดการเรียนรู้จัดเตรียมเอกสารจัดเตรียมวันสอบกลางภาคสอบปลายภาคจัดเตรียมสื่อการจัดการเรียนรู้เตรียมห้องสมุดเตรียมห้องเรียน เตรียมการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

- 4) เป็นประโยชน์ต่อผู้สอน ผู้จัดการเรียนรู้ในการเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างกว้าง ๆ ในกรณีที่กำหนดการจัดการเรียนรู้มีรายละเอียดมากพอจะสามารถใช้กำหนดการจัดการเรียนรู้แทนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ทำให้ผู้สอน ผู้จัดการเรียนรู้สามารถเตรียมสื่อการจัดการเรียนรู้ เตรียมแหล่งวิทยาการเตรียมวิทยากรเตรียมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารต่าง ๆ โดยดูจากกำหนดการจัดการเรียนรู้ได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

- 1) ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมตัวล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีและจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

2) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อการวัดผลและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3) เป็นคู่มือการสอนสำหรับครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4) เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5) เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

ผู้วิจัยได้สรุปนักวิชาการหลายท่านว่าความสำคัญข้างต้น สามารถสรุปเป็นประโยชน์และความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยผู้สอนสามารถกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้และเป็นไปตามเป้าหมายที่ครูผู้สอนวางไว้และช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับความถนัดและสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน ผู้สอนสามารถใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ได้มีความเชื่อมั่นและเกิดให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ

6.4 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ คือ การกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมดนั้น คือ E_1/E_2 ซึ่งจะกล่าวรายละเอียด ดังนี้

ชวลิต ชูกำแหง (2553: 131-132) ได้อธิบายเกี่ยวกับ E_1 และ E_2 ดังนี้

E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ ในกิจกรรมที่กำหนด โดยมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความงอกงามของผู้เรียนได้ โดยทั่วไปคำนวณจากแบบทดสอบย่อยหรือคะแนนจากพฤติกรรมมารเรียน และคะแนนจากพฤติกรรมเข้ากลุ่ม (ไม่ใช่คะแนนทำแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกทักษะ) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน สื่อประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทุกส่วน

N แทน จำนวนผู้เรียน

A แทน คะแนนเต็มของทั้งหมด

E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้น้อยเพียงใดซึ่งคำนวณได้จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทดสอบหลังเรียน) ของผู้เรียนทุกคนซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$E_2 = \frac{\sum y}{\frac{N}{B} \times 100}$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ เป็นขั้นตอนทำการทดลองจริงกับกลุ่มเป้าหมายที่หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หลังจากไปทำการทดลองใช้จริง โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่กำหนดเป็นเกณฑ์ต่อผู้เรียนที่ผู้สอนจะทำการพิจารณาว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมของกระบวนการเรียนซึ่งแสดงเป็นร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมดนั้น คือ E_1/E_2 ที่ตรงกับสูตร

7. การวัดและประเมินผล

กระบวนการที่จะกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัดหรือจำนวนต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์

7.1 ความหมายของการวัด

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543: 15) ได้นิยามการวัดผล เป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2550: 3) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะที่จะวัด

ภัทรา นิคมานนท์ (2541: 1) กล่าวว่า การวัดผล คือกระบวนการที่จะกำหนดถึงปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัดออกมาเป็นจำนวนหรือตัวเลข สัญลักษณ์หรือข้อมูล

ศศิธร เวียงวะลัย (2556: 2) ให้ความหมายการวัดผลว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการหาปริมาณหรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์

สุรางค์ โค้วตระกูล (2553: 408) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผลเป็น กระบวนการที่จะหาปริมาณของสิ่งของตัวอย่างที่ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ ก็คือ การวัดสิ่งของที่เราซื้อ

สมนึก ภัททิยธนี (2546: 1) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการหาปริมาณหรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์หรือข้อมูล

ทิวดี มณี โชติ (2549: 2) การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติให้กับบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณหรือคุณภาพของลักษณะที่จะวัด โดยสิ่งที่จะต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันซึ่งผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์

อำนาจ เลิศขยันดี (2542: 6-7) กล่าวถึงการวัดผลว่า เป็นกระบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด (Objective) ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ (Quantity) ซึ่งก็คือจำนวนตัวเลข (Number)

ผู้วิจัยได้สรุป การวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคที่เรียกว่าเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด ผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์

7.2 ความหมายของการประเมินผล

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550: 5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของผลที่ได้จากการวัดโดยเปรียบเทียบกับผลการวัดอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543: 15) นิยามการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อสรุปว่าสิ่งนั้นดี-เลวปานใด

อึ้ง บั้วศรี (2542: 256-257) สรุปความหมายการประเมินผลว่า การประเมินผลคือกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการประเมินค่าและตัดสินใจ

ภัทรา นิคมานนท์ (2541: 1) การประเมินผล คือ เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวัดมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปตัดสิน

วรรณวิภา จัตุชัย (2551: 3) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553: 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการอย่างมีระบบที่นำมาใช้ต่อเนื่องจากการทดสอบและการวัดผล จึงอาจกล่าวได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การตีค่าของสิ่งที่เราวัดได้รวมถึงการตัดสินคุณค่าด้วย นอกจากนั้น การประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์ (Criteria) หรือวัตถุประสงค์ (Objective) หรือมาตรฐาน (Standard) ที่แน่นอนซึ่งกำหนดขึ้นแต่ละครั้ง

สมนึก ภัททิยธนี (2546: 3) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผู้วิจัยได้สรุปว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการอย่างมีระบบที่นำมาใช้ต่อเนื่องจากการทดสอบและการวัดผล ตามหลักเกณฑ์ที่เกิดจากสังเกตจากประสบการณ์และการฝึกฝนของผู้ประเมิน โดยเปรียบเทียบกับผลการวัด เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการที่ผู้ประเมินตีค่า

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8.1 ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก ภัททิยธนี (2556: 78-82) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่วัดผลนักเรียน คือ เขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้างและมีหลายแบบแต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1) ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียงลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรีเขียนบรรยายตามความรู้และข้อคิดเห็นแต่ละคน

2) ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด ลักษณะทั่วไป ถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูก-ผิด คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่นถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3) ข้อสอบแบบเติมคำ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้น ไว้เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4) ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็น

ประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5) ข้อสอบแบบจับคู่ ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรโดยหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนด

6) ข้อสอบแบบเลือกตอบ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถามกับตอนเลือกในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2548: 125) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549: 42) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ยุทธนา ปัญญาดี (2553: 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้เรียนมาแล้วที่ได้จากผลการสอนของครูผู้สอน ซึ่งอาจจะพิจารณาคะแนนสอบหรือคะแนนที่ได้จากครุมอบหมายงานให้หรือทั้งสองอย่าง

สมพร เชื้อพันธ์ (2547: 53) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

ผู้วิจัยสรุปจากนักวิชาการหลายท่านได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การวัดและประเมินความรู้ของผู้เรียนตามความสามารถที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ผู้สอนถ่ายทอดแก่ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้ว

8.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

อำนาจ เลิศขยันดี (2542: 191) ได้สรุปถึงการสร้างข้อสอบว่า ข้อสอบที่จะสร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ ความจำนั้นมีหลักการตรงที่ว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ครู ได้สอนโดยวิธีใดก็ตามเมื่อ

นักเรียนได้รับการเรียนรู้ตามวิธีการที่ครูได้สอนไปแล้ว นักเรียนที่มีความสามารถในการแสดงออกได้ด้วยการระลึกนึกตอบรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร วิธีการ หลักการ โครงสร้าง ทฤษฎีตามที่ครูได้ทำการสอนไปแล้ว นักเรียนผู้นั้นถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูงเฉพาะในส่วน of ความรู้ ความจำ เพราะฉะนั้นถ้าครูไม่เคยสอนก็ห้ามนำมาออกข้อสอบ

เยาวตี ราชชัยกุล วิบูลศรี (2553: 178-187) ได้เสนอขั้นตอนการเตรียมตัว และการวางแผนการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบ ซึ่งจะทำให้สามารถสังเกตกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างเด่นชัด และถือว่าเป็นหลักฐานที่แสดงความสามารถเฉพาะของผู้สอบซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังทำให้สามารถสังเกตและวัดผลการเรียนรู้ได้โดยง่าย เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้ลักษณะที่สั้นและสามารถเข้าใจง่ายนั่นเอง

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นตารางที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงเนื้อหาที่ต้องการทดสอบ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีลักษณะเป็นตาราง 2 ทาง คือ ในแนวตั้งเป็นหัวข้อของเนื้อหาที่จะทดสอบ ส่วนในแนวนอนเป็นระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีการระบุน้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาที่จะทดสอบเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนการสอนและตรงตามเนื้อหาที่จะวัดความสามารถของผู้สอบ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550: 97-98) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีขั้นตอนในการดำเนินการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นการสร้างแบบทดสอบ ควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจุดประสงค์เรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่เป็นผล การเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและสร้างข้อสอบ

3) กำหนดชนิดของข้อสอบ เมื่อศึกษาหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว หลังจากนั้นต้องพิจารณาเลือกใช้ชนิดของข้อสอบว่าเป็นแบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน

4) เขียนข้อสอบ หลังจากได้กำหนดชนิดของข้อสอบแล้วผู้ออกแบบทดสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้

5) ตรวจสอบข้อสอบเพื่อให้ที่เขียนไว้มีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์

6) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง เมื่อตรวจสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมด จัดทำใ้เรียบร้อยและวางให้เหมาะสม

7) ทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริง โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมีการทดลองสอบ ส่วนใหญ่นำไปทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8) จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากการวิเคราะห์ข้อสอบหากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือคุณภาพไม่ดีอาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบ แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริง

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เครื่องมือที่สร้างเพื่อวัดความรู้ ความจำ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ต้องเป็นข้อสอบที่ครูผู้สอนเคยสอนนักเรียนแล้ว การวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครอบคลุมทั้งด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มี 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชา อัลฟิถ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ

2) ขั้นตอนเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชา อัลฟิถ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ

9. ความพึงพอใจ

การจัดการเรียนการสอน โดยบทบาทสมมุติ เรื่องการละหมาดญะนาซะฮ์ จำเป็นอย่างยิ่งในการทราบถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบบทบาทสมมุติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงนิยามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่าง ๆ ดังนี้

9.1 ความหมายความพึงพอใจ

วิชัย โถสุวรรณจินดา (2535: 111) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ภาวะการณที่มีอารมณ์ในทางบวกที่เกิดขึ้นจากการประเมินประสบการณ์ในงานของบุคคลความพอใจในการปฏิบัติงานจะส่งผลถึงขวัญของบุคคล อันเป็นพลังผลักดันต่อการทำงานในอนาคต

กาญจนา อรุณสุขขุจี (2546: 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตได้โดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

สมยศ นาวิการ (2533: 222-224) กล่าวถึงความพอใจในการทำงาน คือ ความรู้สึกที่ดีโดยส่วนรวมของคนต่องานของพวกเขา เมื่อเราพูดว่าคนมีความพึงพอใจในงานสูงเราจะหมายถึงสิ่งที่คนชอบและให้คุณค่ากับงานของเขาสูงและมีความรู้สึกที่ดีต่องานของเขาด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541: 24) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจไว้ว่า ในการปฏิบัติงานของบุคคลเป็นทัศนคติความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หรือเป็นความแตกต่างระหว่างรางวัลของแรงงานที่ได้รับ และจำนวนรางวัลที่เขาเชื่อว่าเขาควรจะได้รับ บุคคลที่เกิดความพึงพอใจจะมีผลผลิตมากกว่าบุคคลที่ไม่พึงพอใจ และยังเกี่ยวข้องกับการขาดงาน หรือการลาออกจางานด้วย ถึงอาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะสะท้อนถึงทัศนคติมากกว่าพฤติกรรม

สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การหาค่าเพื่อวัดระดับความรู้สึกดีหรือความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมหรือการแสดงทางพฤติกรรมต่อการปฏิบัติงาน กิจกรรมในเชิงบวก ความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนรู้สึกพอใจ ชื่นชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ จนบรรลุผลสำเร็จโดยตามเกณฑ์เป็นหลัก

9.2 แนวทางการสร้างแบบวัดถามความพึงพอใจ

บุญชม ศรีสะอาด (2545: 63-71) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ชุดของข้อความที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยการเครื่องหมายหรือเขียนตอบ ซึ่งนิยมถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งแบบสอบถามโดยทั่วไปจะมีโครงสร้างหรือส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1) คำชี้แจงในการตอบ เป็นคำชี้แจง ซึ่งมีกระบวนจุดประสงค์ในการให้ตอบแบบสอบถามหรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย อธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่าง

2) สถานภาพส่วนตัวผู้ตอบ เป็นส่วนแบบสอบถามจะให้ตอบเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว เช่น ชื่อ-สกุล เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น

3) ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็น เป็นส่วนสุดท้ายและเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาเพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีคุณภาพสูง ควรยึดหลัก ดังนี้

- กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการถามอะไร
- สร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และให้ครอบคลุม
- เรียงข้อคำถามตามลำดับตามหัวข้อที่ได้วางโครงสร้างไว้
- ไม่ควรให้ผู้ตอบตอบมากเกินไป เพราะจะทำให้เบื่อไม่ให้ความร่วมมือ หรือตอบโดยไม่ตั้งใจ
- ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความลำบากน้อยที่สุดในการตอบ ดังนั้น ถ้าเป็นไปได้ควรใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงแต่กาตอบในแบบสอบถาม
- สร้างข้อคำถามให้มีลักษณะที่ดี กล่าวคือ มีลักษณะ เช่น ใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวม ไม่มีความซับซ้อน ใช้ข้อความที่สั้น กระชับรัดกุม ไม่มีส่วนฟุ่มเฟือย เป็นข้อคำถามที่เหมาะสมกับผู้ตอบโดยคำนึงถึงสติปัญญาระดับการศึกษาความสนใจของผู้ตอบ
- แต่ละข้อคำถามเพียงปัญหาเดียว
- หลีกเลี่ยงคำถามที่จะตอบได้หลายทาง
- หลีกเลี่ยงคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเบื่อหน่าย ไม่รู้เรื่องหรือไม่สามารถตอบได้
- หลีกเลี่ยงคำที่ผู้ตอบตีความแตกต่างกัน เช่น บ่อยๆ เสมอๆ รวย โง่ ฉลาด
- ไม่ใช่คำถามที่เป็นการนำผู้ตอบให้ตามแนวทางหนึ่งแนวใด
- ไม่เป็นคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจ หรืออึดอัดใจที่จะตอบ
- ไม่ถามในสิ่งที่รู้แล้ว หรือวัดด้วยวิธีอื่นได้ดีกว่า
- ไม่ถามในเรื่องที่เป็นความลับ
- คำตอบที่ให้เลือกในข้อความควรมีให้ครอบคลุม กลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถเลือกตอบได้ตรงตามความคิดเห็นของเขา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

คันสนะ มุลทาติ ทวีศักดิ์ ชันยศ และชนม์ชกรณ วรอินทร์ (2559: 68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติ โรงเรียนน้ำหนาววิทยาคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนน้ำหนาววิทยาคม อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน ซึ่ง

เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงรวม 16 ชั่วโมงเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมบทบาทสมมุติ จำนวน 8 แผน แบบประเมินทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลอง แบบประเมินทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษระหว่างการทดลอง และแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-Test for Dependent Samples) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป การวิจัยพบว่า 1) ทักษะในการพูดภาษาอังกฤษด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 2) ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติในระดับมาก

นรากร ชินพิมาย (2566: 59-60) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผนตอน กำเนิดพลาญงาม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติ รายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน 6.90 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน 18.24 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนความก้าวหน้า 11.20 คิดเป็นร้อยละ 56.00 จะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสี่เหลี่ยม จำนวน 21 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติ เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลาญงาม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เกศสุดา ปงลังกา (2550: 43-47) ทำการศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

เสาวคนธ์ จันตะมาต (2565: 72) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษา โปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 2 (รหัสวิชา TCN1202) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ด้วยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม ได้หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 26 คน การใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/88.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาหลัง

เรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนอยู่ในระดับมากที่สุด

มะสติ มะเซ็ง (2560: 71-73) ทำการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ (ก่อนเรียน-หลังเรียน) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกล็ดแก้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้อง รวมนักเรียนจำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมุติ 4 แผน จำนวน ชั่วโมงที่ใช้ทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 8 ข้อ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อิบาตะห์ยามเจ็บป่วยในอิสลาม มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 81.76/83.95 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อิบาตะห์ยามเจ็บป่วยในอิสลาม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ เรื่อง อิบาตะห์ยามเจ็บป่วยในอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วิไล พังสอาด (2542: 45-46) พบว่า กิจกรรมบทบาทสมมุติช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดเผย เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และปรับพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตจริงในขณะเดียวกันกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และยังทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนสนุกสนานเป็นกันเองอีกด้วย

สุรยาณี อาลีมามะ และรอฮานี มาแจ (2564: 227-228) การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอาหรับโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติ กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขนาดใหญ่พิเศษจังหวัดนราธิวาส ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอาหรับ 2) แบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการพูดภาษาอาหรับ 3) แบบประเมินการพูดภาษาอาหรับ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติ มีประสิทธิภาพโดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ 82.65/85.06 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอาหรับโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

อนุสิษฐ์ พันธกล้า (2560: 85-86) การวิจัย เรื่อง ผลการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบโดยใช้บทบาทสมมุติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู อนุสิษฐ์ พันธกล้า 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติของนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 รหัส 5911206 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ รหัสวิชา 1211102 ภาคเรียนที่ 2/2559 จำนวน 27 คน การศึกษาวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) พัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ฮาดียะห์ เสงยามา (2562: 89-91) การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษามลายูโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 200 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการพูด และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการศึกษวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติมีค่าร้อยละโดยรวมเท่ากับ 82.94/90.06 ซึ่งมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 คะแนนทักษะการพูดภาษามลายูของเรียนหลังการใช้รูปแบบบทบาทสมมุติมีคะแนนที่สูงขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ที่เรียนตามรูปแบบบทบาทสมมุติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติในด้านบรรยากาศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วศณ มังชาดา (2562) การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษเป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ การวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 โดยใช้สถานการณ์จำลองมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.23/79.66 แสดงว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชา

ภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 โดยใช้สถานการณ์จำลองเท่ากับ 0.66 แสดงว่า นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 66 และนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คลอร์ และเบรย์ (Clore and Braym, 1978: 145) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมุติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย ระดับ 3 จากโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่ง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยทำท่าทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่า เด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์และหลังจากนั้นอีกหกสัปดาห์ที่ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง พบว่า การวัดทัศนคติเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ที่เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษานี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็กได้ดี

แอนนา กุสนีเยริก (Anna Kusnierek, 2015: 74) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยได้จัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทสมมุติเป็น 6 บทเรียน ซึ่งในแต่ละบทได้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมุติ โดยในระยะแรกจะมีผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ต่าง ๆ ที่ช่วยให้การแสดงบทบาทสมมุติของนักเรียนดำเนินการอย่างราบรื่นโดยใช้สื่อใบความรู้ บัตรภาพ และพบว่า ทักษะการพูดของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยหลักไวยากรณ์และท่องคำศัพท์ต่าง ๆ นั้นมีทักษะการพูดที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ

ลาดัส (Ladousse, 1987: 57) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ พบว่า กิจกรรมบทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมฝึกทักษะการพูดที่มีความสนุกสนานช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและมีโอกาสฝึกพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนกล้าแสดงความรู้สึที่ซ่อนอยู่ ให้โอกาสนักเรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและเป็นแรงจูงใจนำไปสู่การเรียนรู้โดยอัตโนมัติ ทำให้หลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมุติเด็กนักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ดีกว่าก่อนเรียน

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and Others, 1977: 367-373) ได้ศึกษาการเล่านิทานกับเด็กปฐมวัย ณ โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 146 คน โดยแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มทดลองมี 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 หลังจากได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา กลุ่มที่ 2 พาไปศึกษานอกสถานที่

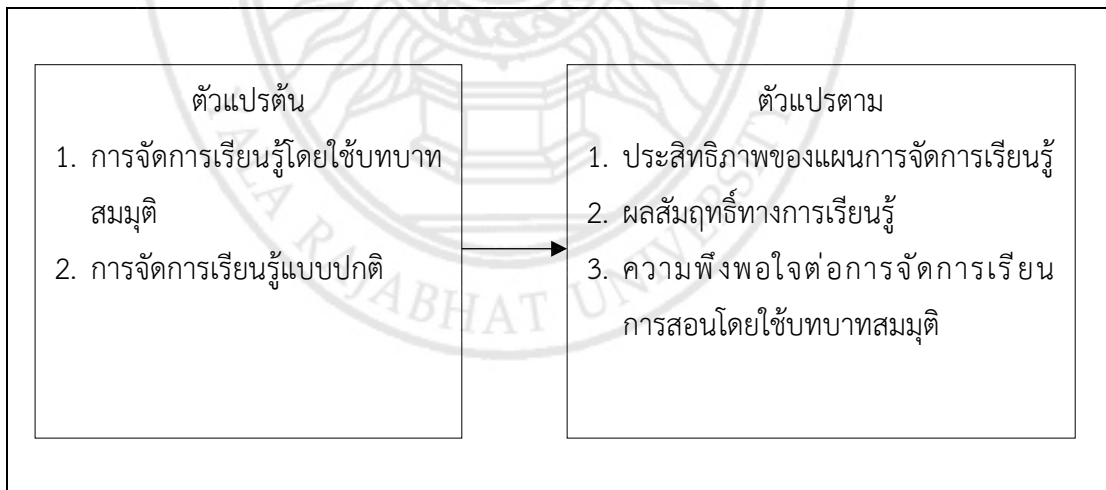
กลุ่มที่ 3 แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละคร ส่วนกลุ่มที่ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมได้ฟังนิทานเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ฟังนิทานแล้วได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบ ตัวละครที่ตนชอบและตัวละครที่ประสบความสำเร็จ

ลอนนอตตี (Lonnotti, 1980: 142) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่เน้นการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทดลองกับนักเรียนอายุ 6 ปี และ 9 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการฝึกโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีพฤติกรรมในการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้น

ผู้วิจัยสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายท่านพบว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสามารถนำมาพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาได้ วิธีการสอนบทบาทสมมุติทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรง สามารถแก้ปัญหาได้ และนำไปใช้ประยุกต์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80/80$
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะมาอะฮฺ โดยใช้ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันทรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง รวมนักเรียนทั้งหมด 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันทรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากโดยเขียนฉลากห้องเรียนใส่ลงในกล่องแล้วจับฉลากขึ้นมา ปรากฏว่านักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ และนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันทรวิทยา จำนวน 8 แผน ดังนี้

- ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ
- รุกนและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮฺ
- การละหมาดญะนาซะฮฺ
- วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ
- ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺทารก
- วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺทารก
- วิธีการละหมาดซออิบ
- วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺที่หลุมศพ

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาอัลฟิฮฺ 35
ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ 15
ข้อ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้

1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาด
ญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
สร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การ
ละหมาดญะนาซะฮฺและเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร

- ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และรายละเอียดต่าง ๆ ของเนื้อหาวิชาการ
รายวิชาอัลฟิฮฺ

- ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาท
สมมุติ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
โดยใช้บทบาทสมมุติ

- จัดแบ่งเนื้อหาและกำหนดเวลาที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยได้
แบ่งเป็น 8 แผน ใช้เวลาแผนละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง รวมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง
และทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การแบ่งกิจกรรม เรื่อง การระดมทุนอาสาสมัคร และกำหนดเวลาที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1. ความหมายและความสำคัญของการระดมทุนอาสาสมัคร	1 ชั่วโมง
2. รุกัน และบทบาทของของการระดมทุนอาสาสมัคร	1 ชั่วโมง
3. การระดมทุนอาสาสมัคร	1 ชั่วโมง
4. วิธีการระดมทุนอาสาสมัคร	1 ชั่วโมง
5. ความหมายและความสำคัญของการระดมทุนอาสาสมัครทาง	1 ชั่วโมง
6. วิธีการระดมทุนอาสาสมัครทาง	1 ชั่วโมง
7. วิธีการระดมทุนขออื้อบ	1 ชั่วโมง
8. วิธีการระดมทุนอาสาสมัครที่หลุมศพ	1 ชั่วโมง
รวม	8

- กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาที่จะสอน และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การระดมทุนอาสาสมัคร โดยใช้บทบาทสมมติ โดยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม ใบงาน และแบบทดสอบ

- การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ และตรวจสอบความถูกต้องจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านรูปแบบ ด้านการใช้ภาษา และด้านการประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

- การวิเคราะห์ข้อมูลค่าความเที่ยงตรงโดยความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (IOC) ใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2546: 220) การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนนรินทรวิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการ ดังนี้

ทดลองครั้งที่ 1 ขั้นการทดลองรายบุคคล โดยทดลองกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/3 โรงเรียนนिरันทรวิทยา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างในนักเรียนกลุ่มเก่ง 1 คน กลุ่มปานกลาง 1 คน กลุ่มอ่อน 1 คน การทดสอบครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการตรวจสอบความชัดเจนทางด้านภาษา ความชัดเจนของคำสั่ง ความยากง่ายของเนื้อหา ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ และเวลาที่ใช้สอน ขณะที่ทำการทดลองผู้วิจัยได้สังเกตซักถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยได้บันทึก ปัญหาและข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุง

ทดลองครั้งที่ 2 ขั้นการทดลองรายกลุ่ม โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากข้อบกพร่องในการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/3 โรงเรียนนिरันทรวิทยา จำนวน 30 คน โดยใช้ขั้นตอน และวิธีการเหมือนการทดลองครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง โดยสังเกตพฤติกรรม และบันทึกข้อบกพร่องไว้ รวมทั้งข้อสงสัยและข้อความต่าง ๆ ผลการทดลองนักเรียนสามารถตอบคำถามจากแบบทดสอบ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ได้ดีและได้แสดงความคิดเห็นต่อแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีประโยชน์มากให้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน มีการปฏิบัติให้เห็นภาพจริง ตัวหนังสือชัดเจนอ่านง่าย ข้อบกพร่องที่พบคือ เนื้อหาบางส่วนเยอะเกินไปทำให้ไม่สามารถบริหารเวลาในการจัดการเรียนการสอนได้ และใช้คำศัพท์ผิด ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุง โดยเลือกเนื้อหาที่สำคัญเท่านั้น และผู้วิจัยแก้ไขคำศัพท์ที่ผิดให้ถูกต้อง

ทดลองครั้งที่ 3 ขั้นการทดลองภาคสนาม โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากข้อบกพร่องในการทดลองครั้งที่ 2 ไปใช้จริงกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 โรงเรียนนिरันทรวิทยา จำนวน 25 คน

2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ใช้สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 รายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์และเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร

- ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้และรายละเอียดของเนื้อหาวิชาการ รายวิชาอัลฟิฮ์

- จัดแบ่งเนื้อหาและกำหนดเวลาที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 8 แผน ใช้เวลาแผนละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง

- กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาที่จะสอน และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการละหมาดญะนาซะฮ์ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบบรรยาย ซึ่งในแต่ละแผน ประกอบไปด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม ใบงาน และแบบทดสอบประจำบทเรียน

- การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

- นำแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำไปใช้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและกระบวนการต่าง ๆ ในการวัดและประเมินผล เทคนิคการเขียนข้อสอบ เทคนิคการวัดผลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล

2) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ โดยการทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดจำนวนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดจำนวนข้อสอบ

แผน/สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน (ข้อ)
1. ความหมาย และความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการละหมาดญะนาซะฮฺ 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการละหมาดญะนาซะฮฺ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	10
2. รุกนและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮฺ	1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบาย รุกน การละหมาดญะนาซะฮฺได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายบทบัญญัติ การละหมาดญะนาซะฮฺ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถท่องจำ รุกน การละหมาดญะนาซะฮฺ	5
3. การละหมาดญะนาซะฮฺ	1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถท่องจำ เนื้อหาการ ละหมาดญะนาซะฮฺได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการ ละหมาดญะนาซะฮฺได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	5

แผน/สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน (ข้อ)
4. วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ 	5
5. ความหมาย และความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺทารก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกความหมายของการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถท่องจำคู่ออาของการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ 	5
6. วิธีการการละหมาดญะนาซะฮฺทารก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺทารกได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺทารก 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺทารก 	5
7. วิธีการละหมาดซออิบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺซออิบได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติวิธีการละหมาดญะนาซะฮฺซออิบได้อย่างถูกต้อง 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็นคุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ 	5
8. วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺที่หลุมศพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกความหมายและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮฺที่หลุมศพได้อย่างถูกต้อง 	5

แผน/สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน (ข้อ)
	2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติกร ละหมาดญะนาซะฮฺที่หลุ่มศฟได้อย่าง ถูกต้อง	
	3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถตระหนักและเห็น คุณค่าในการละหมาดญะนาซะฮฺ	
	รวม	35

- ข้อ
- 3) นำผลการวิเคราะห์มาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 35 ข้อ
- 4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข
- 5) การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหาหรือข้อสอบ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2546: 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยมีผลการตรวจให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับ

จุดประสงค์

ให้คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องจุดประสงค์

6) นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไข และมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ข้อสอบ จำนวน 35 ข้อ แล้วนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนนิรันดรวิทยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนนิรันดรวิทยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการตรวจให้คะแนนไปคำนวณหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ซึ่งค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และตรงกับเนื้อหาที่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จำนวน 35 ข้อ เพื่อนำมาเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

8) นำคำตอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำผลการตรวจให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่แผนโดยใช้สูตร ดังนี้

- ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 81)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ p แทน ระดับความยาก

R แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด

N แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

- ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 87)

$$B = \frac{U}{n_1} - \frac{L}{n_2}$$

เมื่อ B แทน อำนาจจำแนก

U แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

L แทน จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์

n1 แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

n2 แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

9) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson-20) ใช้สูตร KR-20

10) นำแบบทดสอบที่ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนรีนทรวิทยา ทั้ง 2 กลุ่ม โดยทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในของนักเรียนที่มีต่อวิธีของ ลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 82-83)

2) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแบบสอบถามความพึงพอใจในของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้

3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ จำนวน 15 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกพึงพอใจมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบประเมินมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ขอบเขตของเนื้อหา ความเที่ยงตรง และครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาค่า ความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกคือข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 คัดเลือกไว้

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม และนำแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ฉบับ สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

1. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้พร้อมทั้งเสนอเป้าหมายของการเรียน และการประเมินผล
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบของวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ จากนั้นนำแบบทดสอบดังกล่าวมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดลงในใบบันทึกคะแนน
3. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ
4. ดำเนินตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติเสร็จสิ้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ (Posttest) ชุดเดิม จากนั้นนำแบบทดสอบดังกล่าวมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดลงในใบบันทึกคะแนน
5. นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ
6. นำคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ (ก่อนเรียนและหลังเรียน) คะแนนกิจกรรมระหว่างเรียนไปประมวลวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล
7. นำผลที่ได้จากการทดสอบมาสรุปเป็นรายงานผลการวิจัยเพื่อเผยแพร่ในโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดโดยตารางการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทบาทสมมุติ

ตารางที่ 4 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แผนการจัดการเรียนรู้	วัน เดือน ปี	เวลา
1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)	10 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
2. ความหมาย และความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ	12 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
3. รุกันและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮฺ	17 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
4. การละหมาดญะนาซะฮฺ	19 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
5. วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ	24 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
6. ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ	26 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
ทากร		
7. วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺทากร	31 ม.ค. 2566	1 ชั่วโมง
8. วิธีการละหมาดขออภัย	02 ก.พ. 2566	1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้	วัน เดือน ปี	เวลา
9. วิธีการระดมความคิดเห็นกลุ่มศพ	07 ก.พ. 2566	1 ชั่วโมง
10. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)	09 ก.พ. 2566	1 ชั่วโมง
รวม		10 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ รื่อง การระดมความคิดเห็น โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันดรวิทยา โดยใช้บทบาทสมมุติตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

- วิเคราะห์หาความเที่ยงตรง (IOC)
- วิเคราะห์หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ
- วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
- วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-Test

4) วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ต่อการใช้บทบาทสมมุติ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล \bar{X}

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

4) สถิติการหาค่าประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

5) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้

t-Test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ
- 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺระหว่าง นักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ และ
- 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาและหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ผลการจัดการ เรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลาม ศึกษาตอนกลางปีที่ 1 เป็นการวิเคราะห์สัดส่วนคะแนนเฉลี่ยระหว่างร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน กับร้อยละของคะแนนหลังเรียน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 80/80

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-Test)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ

4. ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ระหว่างนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การสร้างแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 จำนวน 8 แผน ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความหมายความสำคัญและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮ์

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รุกนและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮ์

3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การละหมาดญะนาซะฮ์

4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 วิธีการละหมาดญะนาซะฮ์

5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ความหมายความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮ์

ทารก

6) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 วิธีการการละหมาดญะนาซะฮ์ทารก

7) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 วิธีการละหมาดขออับ

8) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 วิธีการละหมาดญะนาซะฮ์ที่หลุมศพ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1 หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

คะแนน								
ระหว่างการเรียน								หลังเรียน
แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5	แผนที่ 6	แผนที่ 7	แผนที่ 8	
83.20	83.68	82.80	85.60	83.60	86.40	75.47	75.33	87.89
รวมร้อยละเฉลี่ย 81.56								
$E_1/E_2 = 81.56/87.89$								

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ $81.56/87.89$ แสดงว่า แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมติที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพกระบวนการ E_1 เท่ากับ 81.56 และมีประสิทธิภาพผลลัพธ์ E_2 เท่ากับ 87.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-Test)

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 โรงเรียนนรินทรวิทยา

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t-Test
ก่อนเรียน	25	35	23.56	2.48	13.77
หลังเรียน	25	35	30.76	1.68	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t-Test
หลังเรียนกลุ่มควบคุม	25	35	23.28	2.69	0.40
หลังเรียนกลุ่มทดลอง	25	35	23.56	2.48	

จากตารางที่ 7 พบว่า คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t-Test
หลังเรียนกลุ่มควบคุม	25	35	28.44	2.04	4.68
หลังเรียนกลุ่มทดลอง	25	35	30.76	1.68	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การ
 ละครหามาตญะนาชะฮ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ พบว่า คะแนน
 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอน
 ตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละครหามาตญะนาชะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ

ตารางที่ 9 ระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์
 เรื่อง การละครหามาตญะนาชะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ

ข้อที่	รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	สรุป
1	คำชี้แจงในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มีความเข้าใจ ง่าย ปฏิบัติได้	4.64	0.49	มากที่สุด
2	บรรยากาศของการเรียนรู้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรม	4.56	0.51	มากที่สุด
3	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้นในการเรียน	4.60	0.58	มากที่สุด
4	กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.44	0.58	มาก
5	กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนมีความเหมาะสมกับ เนื้อหาที่ได้เรียน	4.52	0.51	มากที่สุด
6	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้กล้าแสดงออก	4.56	0.58	มากที่สุด
7	กิจกรรมการเรียนรู้มีเนื้อหาในใบความรู้ไม่ยาก ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย	4.40	0.65	มาก
8	กิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมุติทำให้เข้าใจใน เนื้อหามากขึ้น	4.52	0.51	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมุติส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกัน	4.56	0.51	มากที่สุด
10	การจัดลำดับเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้มีความ ต่อเนื่องและชัดเจน	4.52	0.59	มากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	สรุป
11	การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.64	0.49	มากที่สุด
12	การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน	4.52	0.51	มากที่สุด
13	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.52	0.51	มากที่สุด
14	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้กับตนเองได้	4.52	0.51	มากที่สุด
15	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่น ๆ	4.44	0.58	มาก
รวม		4.53	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชา อัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนกลางปีที่ 1/2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 4.53 และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.15

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2565 โรงเรียนนรินทรวิทยา ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

สรุปผล

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถ สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียน ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเฉลี่ย E_1/E_2 โดยรวมเท่ากับ 81.56/87.89 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติที่สร้างขึ้นในการทดลองครั้งนี้ มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ก่อนเรียนและ หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนมี ความสามารถไม่แตกต่างกัน และหลังเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้น อิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 4.53 และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.15

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนนिरันทรวิทยา มีประสิทธิภาพเฉลี่ยโดยรวม E_1/E_2 เท่ากับ 81.56/87.89 หมายความว่า นักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทั้งหมด จำนวน 8 แผน คิดเป็นร้อยละ 81.56 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.89 หมายความว่า ในการทดลองครั้งนี้มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 8 แผน ซึ่งการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างดี เนื่องด้วยผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการสอนอย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้กล้าแสดงออกจากกิจกรรมได้ เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบบทบาทสมมุติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ สามารถเพิ่มความรู้อีกกับนักเรียนมากขึ้นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักวิชาการตามที่คุณเชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ ศึกษาหลักสูตร เอกสาร ประกอบการใช้หลักสูตร มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินความถูกต้องสมบูรณ์และในส่วนที่คุณเชี่ยวชาญได้เสนอแนะผู้วิจัยก็ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนดำเนินการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธนา ปัญญาดี (2553: 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้เรียนมาแล้วที่ได้จากผลการสอนของครูผู้สอน ซึ่งอาจจะพิจารณาคะแนนสอบหรือคะแนนที่ได้จากครุมอบหมายงานให้หรือทั้งสองอย่าง สมนึก ภัททิยธนี (2556: 78-82) แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่เนื่องจากครูต้องทำ

หน้าที่วัดผลนักเรียน คือ เขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้าง แสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบบทบาทสมมุติช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น การสวมบทบาทสมมุติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ในใจออกมาทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมาและนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ และได้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (\bar{X} = 23.56 และ S.D. = 2.48) ทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (\bar{X} = 30.76 และ S.D. = 1.68) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบบทบาทสมมุติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/2 กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1/1 ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ก่อนเรียนไม่แตกต่างกันแสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ค่าเฉลี่ยผล (\bar{X} = 23.28 และ S.D. = 2.69) ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ ค่าเฉลี่ยผล (\bar{X} = 23.56 และ S.D. = 2.48) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ คะแนนนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบบทบาทสมมุติช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น การสวมบทบาทสมมุติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ในใจออกมาทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ และได้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ค่าเฉลี่ยผล (\bar{X} = 28.44 และ S.D. = 2.04) ทดสอบ

บรรณานุกรม

- กาญจนา อรุณสุขรุจี. (2546). ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์
การเกษตรไทยปรการจำกัดอำเภอไชยปรการจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรอิสลามศึกษา 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกศสุดา ปงลังกา. (2550). การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติในการพัฒนาความสามารถด้าน
การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ฉันท ชาติทอง. (2551). การออกแบบการสอนแบบย้อนกลับ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เพชรเกษม
การพิมพ์.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2543). การวางแผนการสอน. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2551). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน
การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2545). ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู
มีอาชีพ. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2550). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ. (2551). การจัดการกระบวนการเรียนรู้. สงขลา: เหมการพิมพ์.
- ทิวัดต์ มณีโชติ. (2549). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ทวีพงษ์ หินคำ. (2546). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานสุขภาพภิบาลริมใต้จังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและ
การปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- นรากร ชินพิมาย. (2566). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ. **วารสารชัยพฤกษ์ ภิรมยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 5(1): ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **การพัฒนาการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- _____. (2543). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2545). **วิธีการสร้างสถิติการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2546). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2550). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- _____. (2553). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. (2543). **รวมบทความการวิจัยและประเมินผล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- ปราณี กองจินดา. (2549). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2556). **วิจัยการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2548). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แบนเนจเม้นท์.
- พิชิต ฤทธิจรรุญ. (2550). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์รี่มีส์ท์.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2541). **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพฯ: ทิพวิสุทธิดการพิมพ์.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2552). **ชุดฝึกอบรมการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- มะสะดี มะเซ็ง. (2560). **ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ (ศาสนบัญญัติ) เรื่อง อิบาตะห์ยามเจ็บป่วยในอิสลาม โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกล็ดแก้ว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ยามี่ละห์ โต๊ะแมม. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานรายวิชาการบูรณาการศาสตร์อิสลามกับศาสตร์ทั่วไป สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ยุทธนา ปัญญาดี. (2553). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีทักษะกระบวนการคิดเป็นลำดับขั้นตอนโดยนำแนวคิดการเขียนอธิบายด้วยผังงาน. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพณิชยการจรัสสินทวงศ์.
- ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์. (2552). เทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณวิภา จตุชัย. (2551). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วศณ มังชาดา. (2562). การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม. 3(2): 59-82.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัทเซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์ จำกัด.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). ความลับองค์การ: พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดีไลท์.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2550). นวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ช่างทอง.
- วิไล พังสอาด. (2542). การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมุติและการใช้แม่แบบที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ การสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- _____. (2554). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คันสนะ มุลทาดี ทวีศักดิ์ ชันยศ และชนม์ชกรณัฏ วรอินทร์. (2559). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมุติ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(1): 68-83.

- ส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, สำนักงาน. (2557). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- _____. (2546). **การวัดผลการศึกษา**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพร เชื้อพันธ์. (2547). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมยศ นาวิการ. (2533). **การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. (1442). **พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานแห่งนครมาดีนะห์.
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2549). **การละหมาดขออภัย**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.lib.ru.ac.th/journal/prayer6.html>. [3 กรกฎาคม 2566].
- สำลี รักสุทธี และคณะ. (2541). **คู่มือการจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อัตนวิสัยทัศน์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข. (2540). **การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2545). **ศูนย์การเรียนรู้และชุดการสอน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยี.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2544). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2533). **กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุรยาณี อาลีมามะ และรอฮานี มาแฉง. (2564). **การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอาหรับโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนราธิวาส**. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10(1): 68-83
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2553). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2547). **กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เสริมศรี ลักษณะศิริ. (2540). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.

- เสาวคนธ์ จันตะมาต. (2565). การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 33(1): 72-85.
- ไสว พักขาว. (2544). *หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- อับดุลเลาะห์ หนุรัก. (2561). *ละหมาดญะมาอะฮ์แก่เด็กเล็ก*. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://islamhouse.muslimthai.com/article/23522>. [3 กรกฎาคม 2566].
- อนุสิทธิ์ พันธกล้า. (2560). ผลการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบโดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*. 2(4): 77-89.
- อรุณ บุญชม. (2536). *อัลฟิกฮ์ มั่นษะญีย์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมานพ วงศ์เสงี่ยม.
- _____. (2549). *แนวคิดการจัดการศึกษาในอิสลาม*. กรุงเทพฯ: สำนักจุฬาราชมนตรี.
- อะหมัด สมะดี. (2015). การทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์ตามบัญญัติอิสลาม. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.islammore.com/view/4772>. [29 สิงหาคม 2566].
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. (2551). *ปรัชญาการศึกษาอิสลาม*. สงขลา: หาดใหญ่กราฟฟิก.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บ็ุกพอยท์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- อำนาจ เลิศขยันดี. (2542). *การประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศิลปะสนองการพิมพ์.
- ฮาดียะห์ เสงี่ยม. (2562). การพัฒนาทักษะการพูดภาษามลายูโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Abu Dawud Sulayman ibn al-Ash'ath as-Sijistani. (2009). *Sunan Abi Dawud (سنن أبي داود)*. Al Riyad: Daru al-Rislati al-Alamiyah.
- Al-Bukhari, Muhammad ibn Isma'il. (2018). *Sahih al-Bukhari (صحيح البخاري)*. Al Riyad: Darul Salam.
- An Nass'I Ahmad bin Shu'aib bin Ali. (2014). *Sunan An Nasa'i (سنن النسائي)*. Al Riyad: Darul bairut.
- Anna Kusnierek. (2015). *Developing Students's Speaking Skills through Role-play*. Poland: Plac Tadeusza Kosciuszki, Leszno.

- Clore G. L. and Robert M. Bray. (1978). **The Effects of Children's Stories on and Attitudes Modeling and Vicarious Role playing.** noplacel: n.p.
- Dixon D. and Others. (1977). **Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities.** noplacel: n.p.
- Ibn Hibban. (1952). **Sahih Ibn Hibban (صحيح ابن حبان).** noplacel: Dar al-Maarif.
- Ladousse, G. P. (1987). **Role play.** Oxford: Oxford University Press.
- Lonnotti Ronald J. (1980). January. **A Longitudinal Investigation of Role Taking, Altruism, and Empathy.** noplacel: n.p.
- Muslim ibn al-Hajjaj. (1981). **Sahih Muslim (صحيح مسلم).** Al Qahirah: Darul Maktabah.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 123)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียน

1.2 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 122)

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 126)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน คะแนนของนักเรียนแต่ละคน
 n แทน จำนวนนักเรียน
 \sum แทน ผลรวม

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ตามเกณฑ์ $(E_1/E_2) = 80/80$ ใช้สูตรหาค่า (E_1/E_2) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 103)

$$E_1 = \frac{\sum x}{n} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum F}{n} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดและปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

E_2 คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

$\sum X$ คือ คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

$\sum F$ คือ คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

A คือ คะแนนเต็มจากการทำแบบฝึกหัดและปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

B คือ คะแนนเต็มจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

N คือ จำนวนผู้เรียน

2.2 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

- 1) การหาค่าความเที่ยงตรง โดยความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2553: 217)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

- 2) การวิเคราะห์เพื่อหาความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 97)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P คือ ระดับความยาก
 R คือ จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด
 N คือ จำนวนคนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

- 3) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 105)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2}$$

เมื่อ B คือ ค่าอำนาจจำแนก
 U คือ จำนวนผู้รอบรู้หรือผู้สอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
 L คือ จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก
 N₁ คือ จำนวนผู้รอบรู้ที่สอบผ่านเกณฑ์
 N₂ คือ จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์

- 4) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 103-104)

$$r_{tt} = \frac{N}{N-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
 N แทน จำนวนข้อในแบบทดสอบ
 p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่งๆ
 q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ คือ 1-p
 s_t² แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้บทบาทสมมติ ใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบแบบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-Dependent) ใช้สูตร (สุรวาท ทองบุ, 2550: 129)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ได้จากการเปรียบเทียบค่าวิกฤตเพื่อทราบความเป็นนัยสำคัญ
 D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

2.4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์กับการเรียนแบบปกติ ใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบแบบค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-Independent) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2505: 105)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)s_1^2 + (n_2-1)s_2^2}{n_1+n_2-2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่จะเปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t
 \bar{x}_1 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
 \bar{x}_2 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
 s_1^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 s_2^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มตัวอย่างที่ 2
 n_1 แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
 n_2 แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
 df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) ในกรณีนี้คำนวณได้จาก
 $n_1 + n_2 - 2$

2.5 การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบบมาตราส่วนค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

- 1) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 2) ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3) ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 4) ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 5) ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ภาคผนวก ข
ค่า IOC ในการวิจัย

ค่า IOC ในการวิจัย

1. ค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาด
 ญะนาซะฮฺโดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ข้อ	คะแนนประเมินเชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

หมายเหตุ:

- ให้คะแนน +1 แนใจว่ารายการประเมินนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 ให้คะแนน 0 ไม่แนใจว่ารายการประเมินนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 ให้คะแนน -1 แนใจว่ารายการประเมินนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ รายวิชาอัลฟิคว เรื่อง การละหมาด
 ญะนาซะฮ์โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ข้อ	คะแนนประเมินเชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	คะแนนประเมินเชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

หมายเหตุ:

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 ให้คะแนน -1 แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจ รายวิชาอัลฟิทย เรื่อง การละหมาด
 ญะนาซะฮ์โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ข้อ	คะแนนประเมินเชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลฟิคว เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ จำนวน 8 แผน
 - 1) ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺ
 - 2) รุกนและบทบัญญัติของการละหมาดญะนาซะฮฺ
 - 3) การละหมาดญะนาซะฮฺ
 - 4) วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺ
 - 5) ความหมายและความสำคัญของการละหมาดญะนาซะฮฺทารก
 - 6) วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺทารก
 - 7) วิธีการละหมาดฆออิบ
 - 8) วิธีการละหมาดญะนาซะฮฺที่หลุมศพ
2. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

QR Code

แสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมุติ เรื่อง การละหมาด
ญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80

คนที่	คะแนนสอบระหว่างเรียน (แผน)								คะแนน	
	แผน 1	แผน 2	แผน 3	แผน 4	แผน 5	แผน 6	แผน 7	แผน 8	รวม	หลังเรียน
	(25)	(25)	(30)	(20)	(30)	(20)	(30)	(30)	(120)	(35)
1	25	25	27	20	27	20	28	29	201	34
2	20	19	25	15	25	15	25	20	164	29
3	25	23	26	20	24	19	22	24	183	32
4	17	20	20	15	25	18	20	20	155	30
5	20	20	25	15	26	15	22	22	165	29
6	20	20	23	20	28	19	22	20	172	32
7	20	15	20	15	28	17	22	25	162	29
8	22	19	25	15	20	20	24	23	168	28
9	20	25	25	20	26	17	23	25	181	33
10	23	25	25	20	28	20	24	25	190	34
11	19	20	25	19	27	15	22	20	167	30
12	23	19	24	15	20	15	22	23	161	29
13	22	24	26	20	22	19	20	25	178	33
14	22	21	28	19	25	15	23	20	173	32
15	20	19	26	17	25	15	25	24	171	30
16	20	22	25	15	25	18	20	23	168	31
17	20	22	25	15	24	16	24	23	169	31
18	20	23	25	15	26	17	20	23	169	29
19	20	23	25	17	25	18	22	20	170	31
20	15	16	25	15	27	20	22	23	163	30
21	20	22	26	20	27	19	22	20	176	33

คนที่	คะแนนสอบระหว่างเรียน (แผน)								คะแนน	
	แผน 1	แผน 2	แผน 3	แผน 4	แผน 5	แผน 6	แผน 7	แผน 8	รวม	หลังเรียน
	(25)	(25)	(30)	(20)	(30)	(20)	(30)	(30)	(120)	(35)
22	23	20	23	15	26	19	22	23	171	30
23	20	19	25	15	25	15	23	20	162	31
24	19	22	25	19	20	15	25	20	165	30
25	25	20	27	17	26	16	22	25	178	29
Σ	520	523	621	428	627	432	566	565	4282	769
\bar{x}	20.80	20.92	24.84	17.12	25.08	17.28	22.64	22.60	171.28	30.76
%	83.20	83.68	82.80	85.60	83.60	86.40	75.47	75.33	81.56	87.89
E_1/E_2									81.56	87.89

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1

ที่	ก่อนเรียน (35 คะแนน)	หลังเรียน (35 คะแนน)	D	D ²
1	30.00	34.00	4.00	16.00
2	25.00	29.00	4.00	16.00
3	26.00	32.00	6.00	36.00
4	25.00	30.00	5.00	25.00
5	25.00	29.00	4.00	16.00
6	25.00	32.00	7.00	49.00
7	21.00	29.00	8.00	64.00
8	20.00	28.00	8.00	64.00
9	24.00	30.00	6.00	36.00
10	24.00	33.00	9.00	81.00
11	28.00	34.00	6.00	36.00
12	22.00	29.00	7.00	49.00

ที่	ก่อนเรียน (35 คะแนน)	หลังเรียน (35 คะแนน)	D	D ²
13	24.00	30.00	6.00	36.00
14	25.00	32.00	7.00	49.00
15	24.00	33.00	9.00	81.00
16	23.00	31.00	8.00	64.00
17	21.00	31.00	10.00	100.00
18	24.00	29.00	5.00	25.00
19	23.00	30.00	7.00	49.00
20	24.00	31.00	7.00	49.00
21	20.00	30.00	10.00	100.00
22	24.00	33.00	9.00	81.00
23	19.00	31.00	12.00	144.00
24	20.00	30.00	10.00	100.00
25	23.00	29.00	6.00	36.00
∑	589.00	769.00	∑D 180.00	∑D² 1402.00
\bar{x}	23.56	30.76	(∑D)² 32400.00	
S.D.	2.48	1.68		
n	25			

คำนวณค่า t จากสูตร $t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนรายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่อง การละหมาด ญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ที่	ก่อนเรียนกลุ่มควบคุม (35 คะแนน)	ก่อนเรียนกลุ่มทดลอง (35 คะแนน)	D	D ²
1	22.00	30.00	8.00	64.00
2	24.00	25.00	1.00	1.00
3	27.00	26.00	-1.00	1.00
4	20.00	25.00	5.00	25.00
5	22.00	25.00	3.00	9.00
6	24.00	25.00	1.00	1.00
7	23.00	21.00	-2.00	4.00
8	28.00	20.00	-8.00	64.00
9	21.00	24.00	3.00	9.00
10	20.00	24.00	4.00	16.00
11	26.00	28.00	2.00	4.00
12	25.00	22.00	-3.00	9.00
13	25.00	24.00	-1.00	1.00
14	21.00	25.00	4.00	16.00
15	23.00	24.00	1.00	1.00
16	26.00	23.00	-3.00	9.00
17	22.00	21.00	-1.00	1.00
18	24.00	24.00	0.00	0.00
19	29.00	23.00	-6.00	36.00
20	26.00	24.00	-2.00	4.00
21	21.00	20.00	-1.00	1.00
22	20.00	24.00	4.00	16.00
23	20.00	19.00	-1.00	1.00

ที่	ก่อนเรียนกลุ่มควบคุม (35 คะแนน)	ก่อนเรียนกลุ่มทดลอง (35 คะแนน)	D	D ²
24	19.00	20.00	1.00	1.00
25	24.00	23.00	-1.00	1.00
Σ	582.00	589.00	ΣD	7.00
\bar{x}	23.28	23.56	ΣD^2	295.00
S.D.	2.69	2.48	$(\Sigma D)^2$	49.00
n	25			

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรายวิชาอัลฟิสิกส์ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ที่	ก่อนเรียนกลุ่มควบคุม (35 คะแนน)	ก่อนเรียนกลุ่มทดลอง (35 คะแนน)	D	D ²
1	29.00	34.00	5.00	25.00
2	28.00	29.00	1.00	1.00
3	33.00	32.00	-1.00	1.00
4	29.00	30.00	1.00	1.00
5	27.00	29.00	2.00	4.00
6	25.00	32.00	7.00	49.00
7	27.00	29.00	2.00	4.00
8	27.00	28.00	1.00	1.00
9	28.00	33.00	5.00	25.00
10	28.00	34.00	6.00	36.00
11	25.00	30.00	5.00	25.00
12	29.00	29.00	0.00	0.00
13	30.00	33.00	3.00	9.00
14	26.00	32.00	6.00	36.00
15	24.00	30.00	6.00	36.00

ที่	ก่อนเรียนกลุ่มควบคุม (35 คะแนน)	ก่อนเรียนกลุ่มทดลอง (35 คะแนน)	D	D ²
16	28.00	31.00	3.00	9.00
17	30.00	31.00	1.00	1.00
18	30.00	29.00	-1.00	1.00
19	31.00	31.00	0.00	0.00
20	30.00	30.00	0.00	0.00
21	29.00	33.00	4.00	16.00
22	30.00	30.00	0.00	0.00
23	31.00	31.00	0.00	0.00
24	29.00	30.00	1.00	1.00
25	28.00	29.00	1.00	1.00
Σ	711.00	769.00	ΣD	58.00
\bar{x}	28.44	30.76	ΣD^2	282.00
S.D.	2.04	1.68	$(\Sigma D)^2$	3364.00
n	25			

5. ความยากง่าย (p) อำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
1	0.63	0.45	นำไปใช้ได้
2	0.70	0.35	นำไปใช้ได้
3	0.73	0.40	นำไปใช้ได้
4	0.77	0.44	นำไปใช้ได้
5	0.60	0.41	นำไปใช้ได้
6	0.67	0.31	นำไปใช้ได้
7	0.73	0.58	นำไปใช้ได้
8	0.67	0.31	นำไปใช้ได้
9	0.63	0.45	นำไปใช้ได้
10	0.50	0.28	นำไปใช้ได้

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
11	0.77	0.63	นำไปใช้ได้
12	0.77	0.44	นำไปใช้ได้
13	0.63	0.27	นำไปใช้ได้
14	0.73	0.58	นำไปใช้ได้
15	0.67	0.31	นำไปใช้ได้
16	0.53	0.51	นำไปใช้ได้
17	0.63	0.45	นำไปใช้ได้
18	0.63	0.64	นำไปใช้ได้
19	0.53	0.51	นำไปใช้ได้
20	0.70	0.35	นำไปใช้ได้
21	0.73	0.40	นำไปใช้ได้
22	0.60	0.22	นำไปใช้ได้
23	0.60	0.41	นำไปใช้ได้
24	0.77	0.25	นำไปใช้ได้
25	0.70	0.73	นำไปใช้ได้
26	0.57	0.37	นำไปใช้ได้
27	0.53	0.51	นำไปใช้ได้
28	0.70	0.35	นำไปใช้ได้
29	0.73	0.21	นำไปใช้ได้
30	0.60	0.60	นำไปใช้ได้
31	0.77	0.44	นำไปใช้ได้
32	0.60	0.60	นำไปใช้ได้
33	0.70	0.35	นำไปใช้ได้
34	0.57	0.74	นำไปใช้ได้
35	0.63	0.45	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ อว ๐๖๓๘/๓๐๓๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนรีนทรวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	จำนวน ๓ ชุด
	๓. แบบประเมินความพึงพอใจ	จำนวน ๓ ชุด

ด้วยนายรุสดี สาเล็ง รหัสนักศึกษา ๗๓๖๔๙๖๐๒๔ นักศึกษาลัทธิสุตครุศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การละหมาดญะมาอะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียน
ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จึงขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย
กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑ ในโรงเรียนของท่าน ดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๖

โทรสาร ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : info.saraban@yru.ac.th

ผู้วิจัย

นายรุสดี สาเล็ง

โทรศัพท์ ๐๖๓ ๓๙๖ ๘๙๓๘

Email : ๗๓๖๔๙๖๐๒๔@yru.ac.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทร. ๔๐๐๐๐

ที่ อว ๐๖๓๘.๐๔๐๑/ว ๔๐๑ วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อิสมาแอ สนิ

ด้วยนายรุสดี สาเล็ง รหัสนักศึกษา ๗๓๖๔๔๖๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮฺ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา)
คณบดีคณะครุศาสตร์

YALA RAJABHAT UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทร. ๔๐๐๐๐

ที่ อว ๐๖๓๘.๐๔๐๑/ว ๔๐๑

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.นชรียะห์ อาบู

ด้วยนายรุสดี สาเล็ง รหัสนักศึกษา ๗๓๖๔๙๖๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิทย เรื่อง การละหมาดญะนาซะฮ์ โดยใช้บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทรรตนา)
คณบดีคณะครุศาสตร์

YALA RAJABHAT UNIVERSITY

ที่ อว ๐๖๓๘/๑๐๒๘๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความพึงพอใจ	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายรุสดี สาเล็ง รหัสนักศึกษา ๗๓๖๔๙๖๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ เรื่อง การละหมาดขณะฝน โดยใช้บทอาหมฺมุดี สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ ๑

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคลากรในหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาวิจัยได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.มุสลิม คารง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทันนา)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๖

โทรสาร ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : info.saraban@yru.ac.th

ผู้วิจัย

นายรุสดี สาเล็ง

โทรศัพท์ ๐๖๓ ๓๙๖ ๘๙๓๘

Email : ๗๓๖๔๙๖๐๒๔@yru.ac.th

ภาคผนวก ช
รายชื่อหน่วยงานที่ใช้ทดลองเครื่องมือ

รายชื่อหน่วยงานที่ใช้ทดลองเครื่องมือ

โรงเรียนนรินทรวิทยา

สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมืองราชิवास

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลบางปอ อำเภอเมือง จังหวัดราชิवास รหัสไปรษณีย์ 96000

ภาคผนวก ซ
รายชื่อหน่วยงานที่ใช้ทำการวิจัย

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย

โรงเรียนนรินทรวิทยา

สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมืองราชิवास

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลบางปอ อำเภอเมือง จังหวัดนราชิवास รหัสไปรษณีย์ 96000

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร.นัชรียะห์ อาบู
 วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
2. ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร.อิสมาแอ สนิ
 วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
3. ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุสลิม คาเรง
 วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งชาติมาเลเซีย
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา
 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล รุสดี สาเล็ง
วัน เดือน ปี เกิด 21 ตุลาคม 2538
ที่อยู่ปัจจุบัน 36/1 หมู่ที่ 5 ตำบลจวบ อำเภोजေးไอร้อง จังหวัดนราธิวาส 96103
ประวัติการศึกษา ระดับประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านโคก อำเภोजေးไอร้อง จังหวัดนราธิวาส
ระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนคารุสสาลาม อำเภอรแงะ จังหวัดนราธิวาส
ระดับปริญญาตรี
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ประสบการณ์ทำงาน ผู้สอน
โรงเรียนนรินทรวิทยา
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูอิสลามศึกษา โรงเรียนนรินทรวิทยา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนนรินทรวิทยา
หมู่ที่ 9 ตำบลบางปอ อำเภอมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส 96000